

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super Evangelium Secvndvm Lvcam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

CAPUT LI.

Marc. 15. b Et perducunt eum in Golgotha locum: erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.

De passione Domini. Omnia, quae Dominus incarnatus verbis docuit, prius factis ostendit, sicut scriptum est: Quae cepit Iesus facere & docere. Quia enim vocare nos ad caelestem patriam venit, nimirum bona transitoria despiciere, & mala temporalia non timere docuit. Unde & opprobria despexit, injurias pertulit, mortem non timuit, crucis patibulum non refugit: & cum hunc voluissent rapere, & regem constituere, statim fugit. Quid nobis his exemplis aliud inuenit, nisi ut debeamus hujus mundi & aduersa non metuere, & prospera vitare? Quia plus plerumque ejus bona occupant animum, quam mala perturbent. Ante passionem vero suam contumelias audivit, nec tamen contumelias reddidit: traditorem suum diu tacitus pertulit, eique salutanti dare osculum non recusavit: suscepit mortem crucis, ne mori timeremus: ostendit die tertia resurrectionem, ut nos resurgere posse crederemus. Post passionem quoque suam, de his, qui se crucifixerant, ad fidei gratiam vocavit: bonum pro iniquitate reddidit, & nos exemplo suo de omnibus instruxit.

CAPUT LII.

Item unde supra.

In expof. B. Job. 21. c. 5. sub int. AD excedentem igitur omnia Redemptoris nostri vitam mentis oculos tendamus, ut in vita, & in ejus praeceptis agnoscamus, quid in nostra vita minus habeamus, & ad vitae ejus exempla nostram vitam dirigamus. Hinc namque scriptum est: Christus passus est pro nobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus: qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore ejus: qui cum malediceretur non maledicebat: dum pateretur, non comminabatur. Hinc per Paulum dicitur: Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Iesum: qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. Ad hoc itaque Dominus apparuit in carne, ut humanam vitam admonendo excitaret, exempla praebendo accenderet, moriendo redimeret, resurgendo repararet.

CAPUT LIII.

Surrexit, non est hic.

De resurrectione. Duae erant vitae, quarum unam novimus, alteram nesciebamus. Una quippe mortalis est, alia immortalis: una corruptionis, alia incorruptionis: una mortis, alia resurrectionis. Sed venit Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, suscepit unam, & ostendit alteram: unam pertulit moriendo, & ostendit alteram resurgendo. Si igitur nobis mortalitatem vitam scientibus, resurrectionem promitteret carnis, & tamen hanc visibiliter non exhiberet, quis ejus promissionibus crederet? Factus itaque homo apparuit in carne, mori dignatus est ex voluntate, sed resurrexit ex potestate, & ostendit exemplo, quod nobis promisit in praemio. Ecce vero redit ad memoriam, quod crucifixo Dei filio, Judaei insultantes, dicebant: Si rex Israel es, descendat de cruce, & credimus ei. Qui si tunc de cruce descendisset, nimirum insultantibus cedens, virtutem nobis suae patientiae non demonstrasset. Sed expectavit paululum, toleravit opprobria, irrisiones sustinuit, servavit patientiam, distulit admirationem. Et qui de cruce descendere noluit, de sepulcro surrexit. Plus igitur fuit de sepulcro sur-

gere, quam de cruce descendere: plus fuit mortem resurgendo destruere, quam vitam descendendo servare. Sed cum Judaei hunc ad insultationes suas de cruce descendere minime cernerent, cum mortentem viderent, eum se vicisse crediderunt, nomen illius se quasi extinxisse gavisi sunt.

CAPUT LIV.

Pradicate Evangelium omni creaturae.

Marc. 16. 8

DE Domini morte nomen ejus per universum mundum crevit: quia post resurrectionem suam ad praedicandum Evangelium suum per omnem terram discipulos suos misit, dicens: Euntes in mundum universum, pradicate Evangelium omni creaturae. Omnis creaturae nomine homo signatur: quia in ipso vera species, & magna communio universae creaturae ostenditur. Omne namque quod est, aut est, & non vivit: aut est, & vivit, sed nequaquam sentit: aut est, & vivit, & sentit, sed non intelligit, nec discernit: aut est, & vivit, sentit, intelligit, & discernit. Sunt namque lapides, nec tamen vivunt: sunt arbuta, vivunt quidem nec tamen sentiunt: herbarum namque & arborum vita viriditas vocatur, sicut per Paulum de seminibus dicitur: Inspiciens in: quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur: sicut bruta animalia vivunt & sentiunt, nec tamen intelligunt, aut discernunt. Homo itaque quia habet commune esse cum lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, discernere cum Angelis, recte nomine omnis creaturae exprimitur, in quo juxta aliquid omnis creatura tenetur. Unde cum Veritas discipulis Evangelium omni creaturae praedicare praecipit, omnem creaturam solum hominem intelligi voluit, cui commune aliquid cum omnibus creavit. Sic itaque post resurrectionem, postquam discipulos suos ad praedicandum Evangelium misit, illi profecti praedicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis: & postquam in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum, de morte Domini nomen ejus per mundum crevit, ex qua hunc infidelis turba extinxisse se credidit. Et quae gaudebat occisum, dolet mortuum: quia hunc ad suam gloriam cognoscit pervenisse per poenam. Si igitur, fratres charissimi, nostri Redemptoris membra sumus, praesumamus in nobis resurrectionem futuram, quam in capite nostro constat esse factam. Resurrectionis ejus gloriam tota mente diligamus, & pro ejus amore moriamur. In resurrectione auctoris nostri ministros ejus Angelos concives nostros agnovimus. Ad horum ergo civium illam frequentem solemnitatem festinemus: his cum nec dum visione possumus, desiderio & mente jungamur: adjuvet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis in mortem dedit unicum filium suum eundem Jesum Christum Dominum nostrum: qui cum eo vivit & regnat in unitate Spiritus sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen.

INCIPIUNT

CAPITULA DE EVANGELIO SECUNDVM LV CAM.

- 1 Fuit in diebus Herodis, &c. Erant justii ambo ante Deum.
2 Ipse praecedet ante illum in spiritu, & virtute Helia.
3 Missus est Angelus Gabriel.
4 Virtus Altissimi obumbrabit tibi.
5 Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.

Hh h ij

GO
LVI
3

- 6 Beata, que credidisti, &c. Et unde hoc mihi, A
ut veniat mater Domini mei ad me?
- 7 Præibis ante faciem Domini parare vias
ejus.
- 8 Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra
mortis sedent.
- 9 Ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis.
- 10 Et peperit Maria, &c. Et reclinavit eum
in præsepio.
- 11 Pastoribus Angelus apparuit.
- 12 Gloria in excelsis Deo.
- 13 Pastores invenerunt infantem in præse-
pio.
- 14 Et tuam ipsius animam pertransibit gla-
dius.
- 15 Iesus sedebat in medio doctorum.
- 16 Item unde supra.
- 17 Potest Deus de lapidibus istis suscitare
filios Abrahæ.
- 18 Securis ad radicem arborum posita est.
- 19 Qui habet duas tunicas, det non ha-
benti.
- 20 Venit fortior me post me.
- 21 Cujus ventilabrum in manu ejus.
- 22 Ascendit Iesus in unam navim, que erat
Simonis.
- 23 Exi à me, quia homo peccator sum, Do-
mine.
- 24 Que vultis ut faciant vobis homines, &
vos facite illis.
- 25 Dimittite, & dimittimini: date & da-
bitur vobis.
- 26 Quid autem vides fescucam in oculo fra-
tris tui, &c.
- 27 Gaudium erit in celo super uno peni-
tente.
- 28 Convocatis Iesus duodecim Apostolis.
- 29 Vulpes foveas habent, & volucres cali-
nidos.
- 30 Sine ut mortui sepeliant mortuos suos.
- 31 Tu autem vade, annuntia regnum Dei.
- 32 Nemo mittens manum ad aratrum, &
respicit retro, &c.
- 33 Et misit illos binos ante faciem suam.
- 34 Videbam Satanam sicut fulgur de celo
cadentem.
- 35 Gaudete, & exultate, etc.
- 36 Et appropians alligavit vulnera ejus, in-
fundens vinum, et oleum.
- 37 Intravit Iesus in quoddam castellum,
etc.
- 38 Cum immundus spiritus exierit ab ho-
mine, etc. invenit domus scopis munda-
tam.
- 39 Tunc assumit septem alios spiritus.
- 40 Nemo accendit lucernam.
- 41 Lucerna corporis tui est oculus tuus.
- 42 Decimatis mentam, et anetum.
- 43 Quid faciam, quia non habeo quo congre-
gem fructus?
- 44 Anima, habes multa bona.
- 45 Stulte, hac nocte animam tuam repetunt
à te.
- 46 Sint lumbi vestri præcincti.
- 47 Quid si dixerit servus ille in corde suo.
48 Servus qui non cognovit voluntatem Do-
mini sui, etc.
- 49 Cui multum datum est, multum queritur
ab illo.
- 50 Ignem veni mittere in terram.
- 51 Cum vadis cum adversario tuo.
- 52 Contendite intrare per angustam por-
tam.
- 53 Si quis venit ad me, & non odit patrem
suum.
- 54 Nisi quis renuntiaverit omnibus, que pos-
sidet.
- B 55 Quanti mercenarij in domo patris mei
abundant panibus, &c.
- 56 Cito proferte stolam primam, & induite
illum.
- 57 Et date anulum in manum ejus.
- 58 Facite vobis amicos de mammona ini-
quitatis.
- 59 De hydropico curato.
- 60 Quod hominibus altum est, abominabile
est apud Deum.
- 61 Deum non timebat, & hominem non re-
verebatur.
- 62 De muliere, que erat in civitate pecca-
trix.
- C 63 Et stans retro secus pedes Domini.
- 64 Remittuntur ei peccata multa.
- 65 Fides tua te salvam fecit.
- 66 Homo quidam erat dives, qui indueba-
tur purpura.
- 67 Factum est, ut moreretur mendicis.
- 68 Elevaris autem dives oculos, cum esset in
tormentis, &c.
- 69 Pater Abraham, miserere mei.
- 70 Memento fili, quia receperisti bona in vita
tua.
- 71 Rogo te, ut mittas eum in domum pa-
tris mei.
- D 72 Item unde supra, de eodem divite, &
Lazaro.
- 73 Si habueritis fidem tanquam granum si-
napis.
- 74 Occurrerunt ei decem leprosi.
- 75 Ubicumque fuerit corpus, illic congrega-
buntur & aquile.
- 76 Iejuno bis in Sabbato.
- 77 Zachæus sycomororum ascendit.
- 78 Dimidium bonorum meorum do paupe-
ribus.
- 79 Negotiamini dum venio.
- E 80 Ecce mna, quam habui repositam in su-
dario.
- 81 Projicite eum in tenebras exteriores.
- 82 In patientia vestra possidebitis animas
vestras.
- 83 Accepto pane, Dominus gratias egit, &
fregit.
- 84 Iesus factus in agonia, prolixius ora-
bat.
- 85 Amice, ad quid venisti?
- 86 De negatione Petri.
- 87 Et conversus Dominus, respexit Pe-
trum.

- 88 Sprevit autem illum Herodes.
- 89 Si in viridi ligno haec faciunt, &c.
- 90 De crucifixione Domini.
- 91 Pater, dimitte illis quia nesciunt, quid faciunt.
- 92 Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.
- 93 Hodie mecum eris in Paradiso.
- 94 Vna Sabbati. De morte, & resurrectione Domini.
- 95 Discipulis euntibus in Emmaus Dominus apparuit.
- 96 Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?
- 97 De apparitionibus Domini post resurrectionem.
- 98 Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos.
- 99 Palpate, & videte: quia spiritus carnis, & ossa non habet.

INCIPIT EXPOSITIO
SUPER EVANGELIUM
SECUNDVM LVCAM.

CAPUT I.

Luc. 1. a Fuit in diebus Herodis regis Iudaeae sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & uxor illi de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini sine querela.

In exp. B. Job. 1. 15. c. 6 circa fin.

ORAM Domino saepe multorum vita displicet, quae etiam foris hominibus placet. Cautè ergo nimis in laudem iustorum conjugum, Zachariae, & Elizabeth, ab Evangelista dictum est: Erant iusti ambo ante Deum. Non enim secura laus est, iustos ante homines apparere: saepe enim humana sententia velut in Deo magnum quempiam approbat, sed hunc omnipotens Deus, qui quasi ex se approbatur, ignorat. Hinc est enim quòd Psalmista vigilanter exorat, dicens: Dirige in conspectu tuo viam meam, nimirum, quia plerumque in conspectu hominum recta via creditur etiam, quae à veritatis itinere depravatur.

Pf. 1. a

CAPUT II.

Luc. 1. b Angelus Gabriel de Ioannis promissione ad Zachariam dicit: Elizabeth uxor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioannem: ipse procedet ante Dominum in spiritu, & virtute Heliae.

De Ioanne Baptista. Hom. 7. in Evang. sub init.

IOannes idcirco in spiritu, & virtute Heliae venturus dicitur, quia sicut Helias secundum Domini adventum praeveniet, ita Ioannes praevenit primum. Inde est, quòd alio loco Dominus à Discipulis inquisitus de adventu Heliae, respondit: Helias iam venit, & non cognoverunt eum, sed fecerunt in eum quaecumque voluerunt. Et si vultis scire, Ioannes ipse, est Helias. Requisitus autem Ioannes à sacerdotibus, & Levitis si esset Helias, dixit: Non sum

A Helias, Quid est hoc, quia quod Veritas affirmat, hoc Propheta Veritatis negat: sed si subtiliter veritas ipsa requiritur, hoc quod inter se contrarium sonat, quomodo non sit contrarium, invenitur. Ioannes quippe in spiritu Helias erat, in persona Helias non erat: sicut enim ille praecursor venturus est iudicis, ita iste praecursor factus est Redemptoris. Quod ergo Dominus fatetur de spiritu, hoc Ioannes denegat de persona: quia & iustum sic erat, ut discipulis Dominus spiritualement de Joanne sententiam diceret: & Ioannes eisdem turbis carnalibus non de suo spiritu, sed de corpore responderet. Contrarium ergo veritati videtur esse, quod Ioannes sonuit, sed tamen à veritatis tramite non recessit.

CAPUT III.

Missus est Angelus Gabriel.

Luc. 1. c

Celestis patriae spiritus tunc solum Angeli vocantur, cum per eos aliqua nunciantur. Graeca autem lingua Angeli nuncij, Archangeli summi nuncij vocantur. Hi enim, qui minima nunciant, Angeli: qui vero summa annunciant, vocantur Archangeli. Hinc est, quòd ad Mariam Virginem non quilibet Angelus, sed Gabriel Archangelus mittitur. Ad hoc quippe mysterium, summum Angelum dignum venire fuerat, qui summum omnium nunciabat, Gabriel autem fortitudo Dei dicitur: ad Mariam ergo Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe veniebat nunciare, qui ad debellandas aëreas potestates humilis dignatus est apparere, de quo per Psalmistam dicitur: Tollite portas principes vestras, & elevamini porte aeternales, & introibit rex gloria. Quis est iste rex gloria? Dominus fortis, & potens: Dominus potens in praelio. Et rursus, Dominus virtutum ipse est rex gloria. Per Dei ergo fortitudinem nunciandus erat, qui virtutum Dominus, & potens in praelio, ad debellandas aëreas potestates veniebat.

De vocalibus Angelorum. Hom. 34. in Evang. longe post princ.

CAPUT IV.

Virtus Altissimi obumbrabit tibi.

Luc. 1. d

OBumbratio in sacro eloquio aliquando incarnationi Domini ponitur, vel mentis refrigerium à fervore carnalium cogitationum: quod servata veritate historiae sermo testatur angelicus, qui ad Mariam dicit: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Per obumbrationis vocabulum incarnandi Dei utraque natura signatur: umbra enim à lumine, & corpore formatur. Dominus autem per divinitatem lumen est, qui mediante anima in Virginis utero fieri dignatus est per humanitatem corpus. Quia ergo lumen incorporeum in ejus utero erat incorporandum, ei, quae incorporeum concepit, ad corpus dicitur: Virtus Altissimi obumbrabit tibi, id est, corpus in te humanitatis accipiet, incorporeum lumen divinitatis: ex qua videlicet obumbratione omne in te refrigerium accipies mentis.

De incarnatione Verbi. In exp. B. Job. 1. 18. c. 12. cir. fin. eg. 33. c. 3. sub init.

CAPUT V.

Quod nascetur ex te sanctum; vocabitur filius Dei.

Luc. 1. d

NULLUS sanctorum quibuslibet virtutibus plenus existat, aequari potest ei, de quo beata Maria ab Angelo dictum est: Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Nos quippe, etsi sancti effici-mur, non tamen sancti nascimur: quia ipsa natura corruptibilis conditione constringimur, ut cum Propheta dicamus: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Ille autem

De utraq; in Christo natura. In exp. B. Job. 1. 18. c. 27. longe post med.

H h h iij

veraciter solus sanctus natus est, qui ut ipsam conditionem naturæ corruptibilis vinceret, ex commixtione carnalis copulæ conceptus non est. Huic se quidam hæresiarchus æquare voluit, cum dixit: *Non in video Christo facto Deo: quoniam si volo, & ipse possum fieri.* Qui Dominum nostrum Jesum Christum non per mysterium conceptionis, sed per profectum gratiæ Deum putavit, perversa allegatione astruens eum purum hominem natum, sed, ut Deus esset, per meritum profecisse: atque ob hoc æstimans & se, & quoslibet alios ei posse cœquari, qui filij Dei per gratiam fiunt, non intelligens, nec attendens, quia nemo potest ei cœquari. Aliud est enim natos homines gratiam adoptionis accipere: aliud unum singulariter per divinitatis potentiam Deum ex ipso conceptu prodiiisse. Nec æquari potest gloria unigeniti habita per naturam, aliis accepta per gratiam. Mediator quippe Dei & hominum, homo Christus Jesus, non, sicut iste hæreticus desipit, alter in humanitate, alter in deitate est: non purus homo conceptus, & editus; pōst per meritum, ut Deus esset; accepit: sed nunciante Angelo, & adveniente Spiritu, mox verbum in utero, mox intra uterum verbum caro, & manente incommutabili essentia, quæ ei est cum Patre, & cum Spiritu sancto cœterna; assumpsit intra virginea viscera, unde & impassibilis pati, & immortalis mori, & æternus ante sæcula, temporalis post esse in fine sæculorum: ut per ineffabile Sacramentum conceptu sancto, & partu inviolabili secundum veritatem utriusque naturæ, eadem virgo, & ancilla Domini esset & mater. Sic quippe ei ab Elizabeth dicitur: *Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Et ipsa virgo concipiens, dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Et quamvis ipse est aliud ex Patre, aliud ex Virgine, non tamen alius ex Patre, alius ex virgine: sed ipse est æternus ex Patre, ipse temporalis ex matre: ipse, qui fecit, ipse qui factus est, ipse speciosus forma patris filijs hominum per divinitatem: & ipse de quo dictum est: *Vidimus eum, & non erat aspectus,* & non est species ei neque decor, per humanitatem: ipse ante sæcula de Patre, sine matre: ipse in fine sæculorum de matre sine patre, ipse Conditoris templum, ipse Conditor templi, ipse Auctor operis, ipse opus Auctoris. Manens itaque unus ex utraque, & in utraque natura, nec naturarum est copulatione confusus, nec naturarum distinctione est geminatus.

CAPUT VI.

Beata quæ credidisti.

Luc. 1. d

De prophetia.
Hom. 1. in
Ezec. ante
med.
Mat. 1.

Aliquando ex præterito, & ex præsentis, atque ex futuro pariter animus tangitur prophetantis, sicut Elizabeth Mariam ad se venire conspicens: quia Verbum incarnatum gestaret in utero, agnovit, eamque jam Domini sui matrem vocavit, dicens: *Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* De cujus conceptione per Angelum quoque ad Joseph dicitur: *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Quæ videlicet Elizabeth dicit: *Beata quæ credidisti; quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino.* Dicens enim: Beata, quæ credidisti, aperte indicat, quia verba Angeli, quæ dicta fuerant ad Mariam, per Spiritum agnovit, atque subjungens: *Perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino,* quæ etiam in futuro sequerentur, prævidit. Simul ergo de præterito, & præsentis, atque ex futuro per prophetiæ spiritum tacta est: quæ & eam promissionibus Angeli credidisse cognovit, & matrem nominans: quia Redemptorem humani generis in utero portaret, intellexit: & cum omnia perficienda prædicaret, quid etiam de futuro sequeretur, aspexit.

CAPUT VII.

Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus. Luc. 1. 2

Via Domini non inconvenienter accipitur hoc, quod ad cor nostrum venit, seque nobis intrinsecus infundit. Hinc ergo Joanni per spiritum dicitur: *Præibis ante faciem Domini parare vias ejus.* Quisquis enim prædicando à fordibus vitiorum corda audientium mundat, venienti Domino viam præparat.

CAPUT VIII.

Illuminare his, qui in tenebris & in umbra mortis sedent. Luc. 1. 2

In Scriptura sacra umbra mortis aliquando oblivio mentis accipitur: quia sicut mors hoc quod interficit, agit ut non sit in vita: ita & oblivio hoc, quod interceptit, agit ut non sit in memoria. Unde rectè, quia Joannes Hebræorum populo eum, cujus oblitus fuerant, Dominum prædicare veniebat, per Zachariam dicitur: *Illuminare his qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* In umbra enim mortis sedere, est à divini amoris notitia in oblivione latefcere.

CAPUT IX.

Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Luc. 1. 2

Viam pacis graditur quisquis à veritatis itinere in viam scandalii non flectitur. Unde per Zachariam dicitur: *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Tunc enim gressus nostros in viam pacis dirigimus, quando per illud actionum iter pergimus, in quo ab Auctoris nostri gratia non discordamus.

CAPUT X.

Et peperit Maria filium suum primogenitum, & reclinavit eum in præsepio. Luc. 1. 4

An te Redemptoris nostri adventum ex electis Gentilibus, & ex Hebræo populo sancti quippe longo tempore redemptionem suam expectando gemuerunt, & desideraverunt. Gentiles, quoniam eos necdum Redemptoris sui gratia respiciebat; Judæi, quia legem tenentes, legis auctorem non videbant. Beati enim Job attestante vita cognoscimus, ut expectasse Redemptoris nostri adventum multos etiam Gentiles credamus: & nascente Domino, Simeone in spiritu in templum veniente, didicimus quanto desiderio ex plebe Israëlita sancti viri incarnationis ejus mysterium videre cupierunt. Unde & per eundem Redemptorem discipulis dicitur: *Multi justis, & Propheta desideraverunt videre, quæ videtis, & non viderunt:* sed hoc utrorumque desiderium per Redemptoris incarnationem impletum est, & satiaturum. Quia enim per Prophetam dicitur: *Omnis caro fœnum:* univertitatis Conditor ex nostra substantia carnem sumens, fœnum fieri voluit, ne nostra in perpetuum caro fœnum remaneret. Unde & natus Dominus in præsepio ponitur, ut videlicet signaretur, quia sancta animalia, quæ jejuna diu apud legem sunt inventa, incarnationis ejus fœno satiarentur. Præsepium enim natus implevit, qui cibum semetipsum mentibus mortalium præbuit dicens: *Qui comedit carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Ipsa igitur

generis humani, quæ venit in fine mundi, redemptio, ab his, qui à mundi præcesserunt initio, tarda credebatur, & ab eis multum desiderabatur: quia longo temporis spatio à cælestium remuneratione disjungebantur.

CAPUT XI.

Luc. 2. 6 Et pastores erant in regione eadem: & ecce Angelus Domini stetit juxta illos, dicens eis: Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: Quia natus est vobis hodie salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David.

De Judæis & Gætiis. Quidam est, quidnam sit quod Redemptore nato pastoribus in Judæa Angelus apparuit, & ad adorandum hunc ab Oriente Magos non Angelus, sed stella perduxit. Quia videlicet Judæis tanquam ratione utentibus rationale animal: id est, Angelus prædicare debuit: Gentiles verò, quia uti ratione nesciebant, ad cognoscendum Dominum non per vocem, sed per signa perducuntur: quoniam illis prophetiæ tanquam fidelibus, non infidelibus, & istis signa tanquam infidelibus, non fidelibus data sunt.

CAPUT XII.

Luc. 2. 6 Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

De pace inter Angelos & homines. Deus Pater omnipotens unicum filium, quem sine tempore genuit, salvandis hominibus cum tempore ostendit, qui profecto filius humanam naturam suscipiens ad ima de sublimibus venit. Cujus incarnationis mysterium electi Angeli mirati sunt, qui eodem mysterio redempti non sunt: & cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem gratiæ supernæ glorificaverunt. Ipsi quippe, ut nos ad laudem Conditoris accenderent, orto per carnem Domino, clamaverunt: Gloria in excelsis Deo. Redemptoris ergo potentiam laudant, & glorificant, quia Redemptioni nostræ voces suæ exultationis accommodant: quia dum nos conspiciuntur recipi, suum gaudent numerum impleri. Antequam igitur Redemptor noster per carnem nasceretur, discordiam cum Angelis habuimus, à quorum claritate, & munditia per primæ culpæ meritum, & per quotidiana delicta longè distabamus. Quia enim peccando extranei eramus à Deo, extraneos nos à suo consortio deputabant Angeli cives Dei. Sed eorundem spirituum ad nos Conditor venit, seque hominem etiam sub ipsis exhibuit, sicut de illo Patri per Prophetam dicitur: Minuisti eum paulo minus ab Angelis. Et quia inter nos, & eosdem spiritus discordantis vitæ scandalum reperit, mira potentia, mirabili etiam pietate summa creans, ima suscipiens, ima cum summis junxit. Hinc est igitur, quòd eodem rege nato, Angelorum chori in ejus annunciatione prodeunt, hymnum dicunt, & devicta prævæ vitæ discordia, nos, quos dudum despexerant, cives agnoscunt, consono ore prædicantes: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ac si aperte dicant: Quos à nobis malitia disjunerat, jam nunc in terra nata bonitas jungat: is ergo, qui propter nos minor Angelis extitit, æquales nos Angelis virtute suæ minorationis fecit. Et quia cognovimus regem nostrum, recognoverunt nos Angeli cives suos. Quia enim rex cæli terram nostræ carnis assumpsit: infirmitatem nostram illa jam Angelica celsitudo non despicit, ad pacem nostram Angeli redeunt, intentionem prio-

ris discordiæ postponunt, & quos prius infirmos abjectosque despexerant, jam socios venerantur. Hinc est enim quòd Loth, & Josue Angelos adorant, Gen. 19. nec tamen adorare prohibentur: Joannes verò in Apocalypsi adorare Angelum voluit, sed tamen hunc idem Angelus, ne se debeat adorare compescit, dicens: Vide ne feceris, conseruus enim tuus Apoc. 22. sum, & fratrum tuorum. Quid est, quòd ante Redemptoris adventum Angeli ab hominibus adorantur, & tacent: postmodum verò adorari refugiunt, nisi quòd naturam nostram, quam prius despexerant, postquam hanc super se assumptam conspiciunt, prostratam sibi videre pertimescunt? Non enim jam sub se, vel ut infirmam contemnere ausi sunt, quam super se videlicet in cæli regè venerantur, nec habere dedignantur hominem socium, qui super se adorant hominem Deum.

CAPUT XIII.

Pastores venerunt festinantes: et invenerunt Mariam, et Ioseph, et infantem positum in præsepio. Luc. 2. 6

Præsepe in Scriptura sacra non inconvenienter accipitur, in qua verbi pabulo animalia sancta famulantur, de quibus per Prophetam dicitur: Anima tua habitabunt in ea. Natus igitur Dominus à pastoribus in præsepe reperitur: quoniam ejus incarnatio in ea, qua nos reficiunt, Prophetarum scriptura cognoscitur. Quid præsepe Domini significet. In expof. B. 106. l. 31. c. 2. paulo post princ. P. fol. 67.

CAPUT XIV.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2. 6

In Scriptura sacra aliquando per gladium sancta prædicatio, aliquando temporalis designatur tribulatio. Gladius sancta prædicatio ponitur, sicut Paulus ait: Et gladium spiritus, quod est verbum Dei. Gladius tribulatio temporalis accipitur, sicut beatæ Mariæ de secuturis tribulationibus dicitur, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Eph. 6.

CAPUT XV.

Invenerunt puerum Iesum parentes ejus in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, etc. Luc. 2. f

Redemptor noster, cum in cælis sit Conditor, & ostensione suæ potentæ semper Angelorum doctor, ante tricennale tempus in terra magister fieri noluit hominum, ut videlicet præcipitatis vim saluberrimi timoris infunderet: cum ipse etiam, qui labi non posset, perfecte vitæ gratiam non nisi perfecta ætate prædicaret. Scriptum quippe est: Cum factus esset annorum duodecim, remansit puer Iesus in Hierusalem: de quo à parentibus requisito, paulò post subditur: Invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem illos. Vigilanti itaque consideratione pensandum est, quòd cum Iesus annorum duodecim dicitur, in medio doctorum sedens, non docens, sed interrogans invenitur. Quo exemplo scilicet ostenditur, ne infirmus docere quis audeat, si ille puer doceri interrogando voluit, qui per divinitatis potentiam verbum scientiæ ipsis suis doctoribus ministravit. Hinc verò per Paulum discipulo dicitur: Præcipe hæc, & doce: & nemo adolescentiam tuam contemnat. Sciendum nobis est, quoniam in sacro eloquio, aliquando adolescentia juvenus vocatur, quod citius ostenditur, si Salomonis ad medium

GO
VI
3

Ecl. 11. verba proferantur, qui ait : Latere iuuentutis in A adoleſcentia tua. Si enim unum utraque eſſe non diſcerneret, quem monebat in adoleſcentia juvenem non vocaret.

CAPUT XVI.

Item unde ſuprà.

Hom. 2. in Ezech. paulo poſt princ. Iuxta rationis igitur uſum ſermo doctrinæ non ſuſpetit niſi in perfecta ætate, nec præſumat aliquis prædicare in infirma ætate : quia ille anno duodecimo ætatis ſuæ interrogare dignatus eſt homines in terra, qui per divinitatem ſuam Angelos ſemper docet in cælo. Quia enim ipſe eſt Dei ſapientia, de ipſo Angeli videndo vivunt, hoc quod beatitudine æterna ſatiantur.

CAPUT XVII.

Luc. 3. b Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.

De varia ſignificatione lapidum. Mixtim ex lib. 18. exp. in B. Job. c. 16. ante med. c. 1. 29. c. 15. aliquanto poſt princ. Ezech. 11. Pf. 113. Mar. 3. IN Scriptura ſacra aliquando lapides in malo, aliquando verò in bono ſolent accipi. Nam cum lapides pro inſenſibilitate ponuntur, dura per lapides corda ſignantur. Unde quod præmiſimus, per Ioannem dicitur : Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Qui videlicet nomine lapidum corda deſignat gentilium, dura tunc & inſenſibilia per infidelitatem : & per Prophetam Dominus pollicetur, dicens : Auferam cor lapideum de carne veſtra : & dabo vobis cor carneum. Per lapides itaque pro ipſa duritia gentiles populi deſignantur : Ipſi quippe lapides coluerant, & de eis per Prophetam dicitur : Similes illis fiunt, qui faciunt ea : & omnes qui conſidunt in eis. Unde Ioannes Iudæos aſpiciens, ſe de æſtimatione generationis extollere, & gentiles prævidens ad Abrahæ prolem cognitione fidei tranſire, ait : Ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ : lapides utique duros perfidia gentiles vocans : & ruſum, per lapides ſolent deſignari fortium mentes, unde per Petrum ſanctis dicitur : Et vos tanquam lapides vivi ſuperædificamini domus ſpirituales.

CAPUT XVIII.

Luc. 3. b Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt.

De tenaci avaritia divitum. Paſſ. parr. 30. c. 22. circ. med. Mar. 3. e. NOverint tenaces, quòd hanc primùm Deo injuriam faciunt : quia danti ſibi omnia nullam miſericordiæ hoſtiam reddunt. Hinc etenim Pſalmiſta ait : Non dabit Deo placationem ſuam, nec pretium redemptionis anima ſue. Pretium namque redemptionis dare, eſt opus bonum præveniendi nos gratiæ reddere. Hinc Ioannes exclamat dicens : Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Qui ergo ſe innoxios, quia aliena non rapiunt, æſtillant, ictum ſecuris vicinæ prævideant, & torporem improvidæ ſecuritatis amittant : ne cum ferre fructum boni operis negligunt, à præſenti vita funditus quaſi ex viriditate radicis exciſcentur. Sollicitè etiam tenaces attendant, quòd ficulnea, quæ fructum non habuerit, contra hanc diſtrictius agricola queritur, quòd etiam terram occupavit. Terram quippe ficulnea ſine fructu occupat, quando mens tenacium hoc quod prodeſſe multis poterat, inutiliter ſervat. Terram ſine fructu ficulnea occupat, quando locum quem exercere alius per ſolem boni operis valuit, ſtultus per deſidiæ umbram premit. Hi autem tenaces nonnun-

quam dici ſolent, cum conceſſis utimur, aliena non quærimus : eſti digna miſericordiæ retributione non agimus, nulla tamen perverſa perpetramus. Quod idcirco ſentiunt : quia videlicet aurem cordis à verbis cæleſtibus claudunt. Neque enim dives in Evangelio, qui induebatur purpura, & byſſo, qui epulabatur quotidie ſplendè, aliena rapuiſſe, ſed in-fructuoſè propriis uſus fuiſſe perhibetur. Eumque poſt hanc vitam ultrix gehenna ſuſcipit, non quia aliquid illicitum geſſit, ſed quia immoderato uſu totum ſe licitis tradidit.

CAPUT XIX.

Qui habet duas tunicas, det non habenti. Luc. 3. e

IN pace ſanctæ Eccleſiæ poſſumus probare ſi amicos diligamus, ſi perſecutionis tempore mori pro dilectione valeamus. Certè Ioannes Evangeliſta dicit : Qui habuerit ſubſtantiam mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſe habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo ? Hinc etiam Baptiſta ait Ioannes : Qui habet duas tunicas, det non habenti. Qui ergo tranquillitatis tempore non dat pro Deo tunicam ſuam, quando in perſecutionis tempore daturus eſt animam ſuam ? virtus ergo charitatis, ut invicta ſit in perturbatione, nutriatur per miſericordiam in tranquillitate, quatenus omnipotenti Deo primùm diſcat ſua impendere, poſtmodum ſe.

CAPUT XX.

Venit fortior me poſt me.

IOannem Baptiſtam, quia mira ſanctitate præditum populus viderat, hunc eſſe Chriſtum putabat, ſicut per Evangelium dicitur : Æſtimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Ioanne, ne forte ipſe eſſet Chriſtus, quem & requirebant dicentes : Numquid Chriſtus es tu ? Ioan. 1. ſed niſi idem Ioannes apud ſe humilis exiſteret, repletus ſpiritu gratiæ non fuiſſet, qui ut hoc, quod erat, oſtenderet, ait : Venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus ſolvere corrigiam calcamenti ejus. Ecce cum pro mira operatione virtutum talis eſſet, ut Chriſtus eſſe crederetur, non ſolùm Chriſtum ſe non eſſe reſpondit, ſed etiam corrigiam calcamenti ejus ſolvere, id eſt, incarnationis ejus myſterium perſcrutari ſe non dignum eſſe perhibuit.

CAPUT XXI.

Cujus ventilabrum in manu ſua eſt, & per-mundabit aream ſuam, & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Luc. 3. d

ARiſta in ſpica prodeunt conjunctæ, ſed crescendo pauliſper à ſe hiſſutæ diſjunguntur, & rigidis. Sic nimirum ad hujus mundi gloriam pravi divites ſurgunt : naturæ enim ſibi communionem conjuncti ſunt, ſed contra ſe viciffim crescendo dividuntur. Alius quippe alium deſpicit, & alter in alterum invidiæ facibus igneſcit. Qui ergo ex tumore mentis à charitatis unitate ſe ſeparant, quaſi arifarum more contra ſe rigidi ſtant. Quid igitur pravos hujus mundi divites dixerim, niſi aristas quaſdam humani generis ? Qui dum contra ſe ſuperbiunt, ſed bonorum vitam unanimiter aſſigunt, adverſum ſe quidem diviſi ſunt, ſed tamen concorditer grana deorſum premunt. Nunc igitur ariſta ad alta proſiliunt, grana latent : quoniam & reproborum potentia eminet, & electorum gloria non apparet : illi ſe bonorum

GRÆC
RUI
TOMI

bonorum facibus ostendunt, isti in humilitate se deprimunt: sed tritura tempus adveniet, quod & aristarum rigiditatem frangat, & solida grana non conterat. Tunc quippe superbia iniquorum comminuitur, tunc electorum vita, quanta fulgeat integritate, declaratur: quia cum inusti deficiunt, ex hac ipsa aristarum contritione agitur, ut grana appareant, quae latebant. Cumque arista franguntur, granorum candor ostenditur: quia iniquis in aeterna supplicia cadentibus, sanctorum iustitia, quanta veritate candeat, demonstratur. Unde recte per Ioannem de Domino dicitur: *Cujus ventilabrum in manu sua est, & permundabit aream suam, & triticum recondet in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Electi quippe in sancta Ecclesia sunt frumenta Dei caelestibus recondenda horreis. Quae nunc in area triturae paleas tolerant, quoniam in hac Ecclesiae sanctae purgatione mores contrarios reprobos portat, quousque hanc interitus agricola ventilabro iudicii dirimat, & in habitacula superna suos electos quasi munda jam grana suscipiens, aeternis paleas ignibus tradat.

CAPUT XXII.

Luc. 5. 27. Ascendit Iesus in naviculam Petri, & rogavit, ut a terra reduceret pusillum.

Apostoli curaverunt summopere rudibus populis plana, & capabilia, non summa atque ardua praedicare. Nam si scientiam sanctam, ut hauriebant corde, ita ore funderent, immensitate ejus auditores suos opprimerent potius quam rigarent. Unde suos auditores distillatione verborum nuticiens Paulus Apostolus loquebatur, dicens: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.* Quis enim ferre potuisset, si raptus usque ad tertium caelum, raptus in paradisum, etiam arcana verba audiens, quae loqui homini non liceret, tam immensos supernae patriae sinus aperiret? Aut cuius virtutem auditoris non opprimeret, si ea, quae intrinsecus haurire poterat, in quantum carnis lingua sufficeret, extrinsecus inundans aquae hujus immensitas emanasset? Ut igitur auditores rudes non inundatione scientiae, sed moderata praedicationis distillatione foveantur, praedicationem doctorum Deus temperat, ut auditorum infirmitas doctorum rore nutrita convalescat. Quod bene in Evangelio mystica descriptione narratur, dum dicitur: *Ascendit Iesus in naviculam Petri, & rogavit, ut a terra reduceret pusillum: & ita sedens praedicabat turbis.* Per navem Petri, quid aliud quam commissa Petro Ecclesia designatur? De qua ut Dominus turbis confluentibus praedicet, eam a terra paululum reduci jubet. Quam nec in altum duci, & tamen a terra praecipit removeri: profecto significans praedicationes rudibus debere populis, nec alta nimis de caelestibus, nec tamen terrena praedicare.

CAPUT XXIII.

Luc. 5. 8. Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.

Sunt plerique in Ecclesia, qui melioris vitae vias aggredi metuunt, & tamen jacere in sui corporis ignavia non pertimescunt. Cumque se peccatores considerant, sanctitatis vias arripere trepidant, & remanere in suis iniquitatibus non formidant. Quorum bene Petrus adhuc in infirmitate positus speciem tenet, cum viso miraculo piscium, dixit: *Exi a me, Domine: quia homo peccator sum.* Immo si te peccatorem consideras, oportet, ut a te Dominum S. Greg. Tom. III.

non repellas. Sed qui idcirco melioris habitus vias, & vitae rectoris arcem apprehendere nolunt, quia se infirmos esse conspiciunt, quasi peccatores se sententur, & Dominum repellunt, eumque in quo sanctificari debuerant, fugiunt: & velut in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur, & vitam timent.

CAPUT XXIV.

Quae vultis ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis.

Charitas in duobus praecipis, in dilectione Dei scilicet, & proximi continetur: & ipsa dilectio proximi in duobus praecipis subdividitur, cum quidam sapiens dicat: *Omne quod odis tibi fieri, vide ne ipse facias alteri.* Et per semetipsum Veritas praedicat, dicens: *Quae vultis ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis.* Si enim & quod impendi nobis recte volumus, hoc aliis impartimur: & quod nobis fieri nolumus, hoc aliis ipsi facere devitamus, charitatis jura illaesa servamus. Sed nemo, cum quempiam diligit, habere se charitatem protinus putet, nisi prius ipsam vim suae dilectionis examinet. Nam si quis quemlibet amat, sed propter Deum non amat, charitatem non habet, sed habere se putat. Charitas autem vera est, cum & in Deo diligitur amicus, & propter Deum diligitur inimicus. Ille enim propter Deum diligit eos, quos diligit: qui jam & eos diligere, a quibus non diligitur, scit. Probari etenim charitas per solam odij adversitatem solet: unde & per semetipsum Dominus dicit: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui odierunt vos.* Ille ergo securus amat, qui propter Deum & illum amat, a quo se intelligit non amari. Duo igitur praecipua charitatis, dilectionem Dei videlicet, & proximi, necesse est, ut custodiat quisquis habere in nuptiis, id est, in sancta Ecclesia vestem nuptialem curat. Hinc est enim, quod apud Ezechielem Prophetam portae civitatis in monte constituta vestibulum duobus cubitis mensuratur: quia nimirum accessus nobis caelestis civitatis non panditur, si in hac Ecclesia, quae pro eo, quod adhuc foris est, vestibulum dicitur, Dei & proximi dilectio non tenetur.

CAPUT XXV.

Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis.

Quia teste Paulo, charitas patiens, & benigna describitur, per patientiam aliena mala debemus aequanimiter tolerare, & per benignitatem bona nostra misericorditer impendere, sicut Redemptor humani generis nos admonet, & dicit: *Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis.* Dare namque nostrum ad res pertinet, quas exteriorius habemus: dimittere autem ad relaxandum dolorem, quem interiorius ex aliena culpa contrahimus. Sed sciendum est, quia qui omnino dimittit, & non dat; & si non plene operatus est, meliorem tamen partem misericordiae tenuit. Qui vero dat, & minime dimittit, omnino misericordiam nullam facit: quia ab omnipotente Deo munus ex manu non accipitur, quod obligato corde in malitia profertur. Mundari etenim debet prius animus, qui eleemosynam praebet: quoniam omne, quod Deo datur, ex dantis mente pensatur.

GO
M
3

CAPUT XXVI.

Luc. 6. f

*Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, &c.*De patientia.
Cura past.
par. 3. c. 10.
post med.

Dominus in Evangelio dicit: *Diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos: orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.* Virtus est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo, diligere: quia hoc solum sacrificium Deus accipit, quod ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Hinc est, quod rursum quibusdam patientibus, nec tamen diligentibus, dicitur: *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Perturbatio quippe impatientie festuca est: malitia verò in corde, trabes in oculo. Illam enim aura tentationis agitat: hanc consummata nequitia pene immobiliter portat. Rectè igitur illic subjungitur: *Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Ac si dicatur menti iniquæ interius dolenti, & sanctam se exterius per patientiam demonstranti: Priùs à te molem malitiæ excute, & tunc alios de impatientia levitate reprehende, ne dum non studes simulationem vincere, pejus sit tibi aliena prava tolerare.

CAPUT XXVII.

Luc. 15. b

*Ita gaudium erit in celo super uno peccatore paenitentiam agente, quam super nonaginta nomen justis.*De poenitentibus.
Cura past.
par. 1. c. 20.
versus fin.

Sæpe nonnulli ad Dominum post carnis peccata exhibent, quando damnabiliores se de malis vident: & sæpe nonnulli in carnis integritate perdurantes, cum minus se respiciunt habere, quod desleant, plene sibi sufficere vitæ suæ innocentiam putant, & ad fervorem spiritus nullis se ardoris stimulis inflammant. Et fit Deo plerumque gratior amore ardens vita post culpam, quam securitate torpens innocentia. Unde & voce judicis dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Et, *Gaudium erit in celo super uno poenitente, quam super nonaginta novem justis, quibus non est opus poenitentia.* Quod citius, & ex ipso usu colligimus, si nostræ mentis judicia pensemus. Plus namque terram diligimus, quam post spinas exarata fructus uberes producit, quam quæ nullas spinas habuerit, sed tamen exulta sterilem segetem gignit.

CAPUT XXVIII.

Luc. 9. a

*Convocatis Dominus duodecim Apostolis, dedit illis virtutem, & potestatem super omnia, & ut languores curarent: & misit illos predicare regnum Dei, & infirmos curare.*De miraculis.
Hom. 29. in
Evang.
aliquando
post init.

Concessa sunt, & adjuncta sanctis prædicatoribus à Domino miracula, ut fidem verbis daret virtus ostensa, & nova facerent, qui nova prædicarent. Florente enim mundo, crescente genere humano: diu in hac vita, carne subsistente, rerum opulentia exuberante, quis cum audiret aliam esse vitam, crederet? quis invisibilia visibilibus præferret? Sed ad salutem redeuntibus infirmis, ad vitam resurgentibus mortuis, carnis munditiam recipientibus leprosis, ereptis à jure spirituum immundorum demoniacis, tot visibilibus miraculis exactis, quis non crederet, quod de invisibilibus audiret? Ad hoc quippe visibilia miracula coruscant, ut corda au-

Adientium ad fidem invisibilibus pertrahant: ut per hoc, quod mirum foris agitur, hoc, quod intus est, longè mirabilius esse sentiantur. Unde nunc quoque, cum fidelium numerositas intra sanctam excrevit Ecclesiam, multi sunt, qui vitam virtutum tenent, sed signa virtutum non habent: quia miraculum frustra foris ostenditur, si deest quod intus operetur. Nam juxta magistri gentium vocem, *Lingua in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus.* Unde & idem prædicator egregius Melitem veniens, & plenam infidelibus insulam sciens, patrem Publijdyfenteria febribusque vexatum, orando sanavit, & sanctæ prædicationis adjutorem Timotheum ex infirmitate stomachi lassescentem non verbo curat, sed medicinali arte mederi parat, dicens: *Modico vino utere propter stomachum, & frequentes tuas infirmitates.* Qui ergo infirmum infidelem una prece salvat, cur ægrotum socium prece non liberat? Quia nimis ille foris per miraculum sanandus erat, qui vivus interius non erat, ut per hoc, quod exterior potestas ostenderet, hunc ad vitam interior virtus animaret. Ægrotanti autem fideli socio signa foris non fuerant exhibenda, qui salubriter intus vivebat.

1. Cor. 14.

Act. 23.

1. Tim. 5.

CAPUT XXIX.

Vulpes foveas habent, & volucres celinidos, etc.

Luc. 9. 8

Quidam diviti superba sapienti dicitur à Domino: *Vulpes foveas habent, & volucres celinidos: Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Vulpes valde fraudulenta sunt animalia, quæ in foliis, vel specubus se abscondunt. Cumque apparuerint, nunquam rectis itineribus, sed tortuosis anfractibus currunt: volucres verò, ut novimus, alto volatu se in aëra sublevant. Nomine ergo vulpium dolosa, & fraudulenta; nomine verò volucrum hæc eadem superba designantur dæmonia, ac si dicat: *Fraudulenta, & elata dæmonia in corde vestro, id est, in cogitatione superbia, inveniunt habitationem suam: Filius autem hominis ubi caput suum reclinet, non habet, id est, humilitas mearequiem in superba mente vestra non invenit.* Quasi in quodam volatu volucris illa prima se extulit, quæ per elatam cogitationem dixit: *In celum conscendam, super astra celi exaltabo solium meum: ascendam super altitudinem nubium, & similis ero Altissimo.* Ecce quam alta superbe volando petiit: quem etiam volatum & primis hominibus persuasit. Ipsi quippe volando, quasi super se ire conati sunt, quando eis dictum est, ut gustarent, & essent sicut dii. Cumque similitudinem divinitatis appetierunt, immortalitatis munera perdiderunt. Qui in terram moriendo non islent, si super terram humiliter stare voluissent.

De calliditate superborum divitum.
in exp. B.
Job. 1. 19. c. 1.
post princ.

Isa. 14.

CAPUT XXX.

Sine ut mortui sepeliant mortuos suos.

Luc. 9. 8

Quatuor modis peccatum consummatur in opere. Priùs namque latens culpa agitur: postmodum verò etiam ante oculos hominum sine confessione reatus aperitur: de hinc & in consuetudinem ducitur: ad extremum quoque, vel falsæ spei seductionibus, vel obstinatione miseriæ desperationis enutritur. Cum autem culpa in usum venerit, ei jam animus, etiam si appetat, debiliùs resistit: quia quot vicibus pravæ frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Unde fit, ut cum enervis animus solvi non valet, ad quædam se solatia falsæ consolationis inclinet: quatenus venturum judicem tantæ sibi misericordiæ spondeat, ut eos etiam, quos arguendos invenerit, penitus non occidat: cui rei hoc deterius accidit, quòd ei multorum similitum lingua consentit: cum multi etiam malè gesta

De quatuor modis peccandi.
in exp. B.
Job. 1. 4. c. 25.
par. sim.

Phil. 9.

laudibus exaggerant, sicut per Psalmistam dicitur: *Quoniam laudatur peccator in desideriis animae suae: cum iniqua egerit iniquus, benedicitur.* Unde fit, ut incessanter crescat culpa favoribus nutrita. Curari vero vulnus negligitur, quod dignum premio laudis videtur. Vnde & per Salomonem dicitur:

Prov. 1.

Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Peccatores etenim lactant, cum vel perpetranda malablandimentis inferunt, vel perpetrata favoribus extollunt. Sciendum quoque est quod illi tres modi peccantium, juxta sui descensus ordinem facilius corriguntur: quartus vero iste difficilius emendatur. Vnde & Redemptor noster puellam in domo, juvenem extra portam, in sepulchro vero Lazarum suscitavit. Adhuc quippe mortuus in domo jaceret, qui in peccato lateret. Jam quasi extra portam educitur, cujus iniquitas usque ad inverecundiam publicae perperationis aperitur. Sepulturae vero aggere premitur, qui in perperatione nequitiae, etiam usque consuetudinis pressus gravatur. Sed hos ad vitam miseratus revocat: quia plerumque divina gratia non solum in occultis, sed etiam in aperitis iniquitatibus mortuos, & mole pravae consuetudinis pressos lumine sui respectus illustrat. Quartum vero mortuum, nunciante discipulo Redemptor noster agnoscit, nec tamen suscitavit: quia valde difficile est, ut is, quem post usum male consuetudinis etiam adulantium lingua excipiunt, a mentis suae morte revocetur, de quo bene dicitur: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos.* Mortui enim sepeliunt mortuos, cum peccatores peccatorum favoribus premunt. Quid enim est aliud peccare, quam occidere; & sepelire, quam abscondere: sed qui peccantem laudibus prosequuntur, extinctum sub verborum suorum aggere abscondunt. Erat autem & Lazarus mortuus, sed tamen non a mortuis sepultus. Fideles quippe illum mulieres obruerant, quae & ejus mortem vivificatori nunciabant. Vnde & protinus ad lucem rediit: quia cum in peccato animus moritur, citius ad vitam reducitur, si super hunc sollicitae cogitationes vivunt. Aliquando sicut superius dictum est, nequaquam falsa spes divinae misericordiae mentem peccatoris intercipit, sed hanc pro peccatis, quae fecit, factorem suum inordinatè formidantem deterior desperation configit: & omnem spem veniae, ne redeat, ad correctionem funditus interimit.

CAPUT XXXI.

Luc. 9. 8 *Tu autem vade, & annuncia regnum Dei.*

De discretionem in honore opere. In exp. B. 1. 16. l. 19 c. 14. sub med.

Sciendum est, quia aliquando in actionibus nostris minora bona praetermittenda sunt pro utilitate majorum. Nam quis ignoret boni operis esse, mortuum sepelire? Et tamen curam, qui ad sepeliendum patrem dimitti se poposcerat, a Domino dictum est: *Sine, ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuncia regnum Dei.* Postponendum namque erat obsequium hujus ministerij officio praedicationis: quia illo carne mortuos in terram conderet, isto autem anima mortuos ad vitam resuscitaret.

CAPUT XXXII.

Luc. 9. 8 *Nemo mittens manum ad aratrum, etc.*

De qui his mundo renunciant. Hom. 3. 12. Ezech. 1. 1. c. 14. sub med.

Electi Deifici a terrenis actibus ad spiritualia pertranseunt, ut ad ea, quae reliquerunt, ulterius nullatenus reflectantur. Quo contra de reprobis dicitur: *Quia corde reversi sunt in Aegyptum.* Et per semetipsum Veritas dicit: *Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.* Manum quippe in aratrum mittere, est quasi per quem S. Greg. Tom. III.

dam compunctionis vomerem, ad proferendos fructus terram sui cordis aperire: sed retro post aratrum aspicit, qui post exordia boni operis ad mala revertitur, quae reliquit. Quod electis Dei minime contingit: quia ad ea, quae reliquerunt, nullo jam appetitu respiciunt: & in aeternis, quae appetunt, suae mentis contemplatione semper intendunt. Unde & magnus ille Praedicator dicebat, qui usque ad caeli tertij secreta penetraverat: *Vnum vero, quae Phil. 3. quidem retro sunt oblitus, in ea, quae sunt ante, extendens me, sequor ad palmam supernae vocationis.* Ante nos enim aeterna sunt, post nos temporalia: quia & illa pergentes invenimus, & ista recedentes, quasi post dorsum relinquimus. Paulus igitur in anteriora extensus, eorum, quae retro sunt, oblitus fuerat: quia temporalia despiciens, sola, quae sunt aeterna, requirebat.

CAPUT XXXIII.

Et misit illos binos ante faciem suam. Luc. 10. 2

Cum praedicatores ad annunciandum Dominum mitteret, binos misisse testatur Evangelium, cum dicit: *Designavit Dominus Iesus septuaginta duos discipulos: & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem, & locum, quod erat ipse venturus.* Ideo autem bini missi esse describuntur: ut, quia vel duo sunt praecipua charitatis; vel quia societas haberi minus, quam inter duos non potest; sancti praedicatores ex ipsa qualitate suae missionis cognoscerent, quantum concordiam societatis amarent.

De amicitia praedicatorum. In expof. B. 1. 10. l. 35. c. 11. circ. fin.

CAPUT XXXIV.

Videbam Satanam velut fulgur de caelo cadentem. Luc. 10. 18

Quatuor sunt species, quibus omnis tumor arrogantium demonstratur, cum bonum aut a semetipsis habere se aestimant, aut sibi desuper datum credunt, & pro suis hoc se meritis accepisse putant: aut certe cum se jactant habere, quod non habent: aut despectis ceteris, videri singulariter appetunt habere, quod habent. A semetipso enim bonum se habere jactabat, cui per Apostolum dicitur: *Qui autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Rursum, ne dari nobis bonum gratiae pro nostris praecedentibus meritis crederemus, idem Apostolus admonet, dicens: *Gratia estis salvati per fidem, hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur.* Qui etiam de semetipso ait: *Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum.* Quibus verbis aperte declarat, quod gratia non pro meritis tribuatur, dum ex seipso docuit, & quid de malitia meruit, & quid de benevolentia accepit. Rursum nonnulli jactant se habere, quod non habent, sicut Angelo Ecclesiae Laodiceae dicitur: *Quia dicitis, quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeeo: & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cecus, & nudus.* Rursum nonnulli despectis ceteris, videri appetunt singulariter bonum habere quod habent. Vnde & Pharisaeus idcirco de templo absque justificatione descendit: quia bonorum operum merita sibi quasi singulariter tribuens, oranti Publicano se praetulit. Sancti quoque Apostoli ab hoc elationis vitio revocantur, qui de praedicatione redeuntes, cum elati dicerent: *Domine, in nomine tuo etiam demonia nobis subiecta sunt:* ne de hac miraculorum singularitate gauderent, illico eis respondit Dominus, dicens: *Videbam Satanam velut fulgur de caelo cadentem.* Ipse quippe sum

De quadripartita arrogantium specie. In expof. B. 1. 10. l. 23. c. 4 sub int.

Quia Apoc. 3.

1. 14.

gulariter elatus dixerat: *Super astra cali exaltabo solium meum: sedeo in monte testamenti, in lateribus aquilonis, similis ero Altissimo.* Et mirè Dominus, ut in discipulorum cordibus elationem premeret, mox iudicium ruinæ retulit, quod ipse magister elationis accepit: ut in auctore superbiae discerent quid de elationis initio formidarent.

CAPUT XXXV.

Luc. 10. d **Gaudete, & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in calis.**

Hom. 19. in Ezech. longius. ante fin.

A Privato gaudio Veritas ad commune discipulos revocat, cum eos de prædicatione redeuntes, & de subjectione dæmonum lætantes admonet, dicens: *Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudete, & exultate, quia nomina vestra sunt scripta in celo.* Non enim omnes electi dæmonia eiciunt, sed tamen electorum omnium nomina celo tenentur scripta. Admonentur ergo discipuli privatam lætitiā deponere, de communis autem & perpetua felicitate gaudere. In hac itaque arrogantia quarta specie crebro humanus animus labitur: ut id, quod habet, habere se singulariter gloriatur. In qua tamen diabolicæ similitudini vicinior appropinquat, quia quisque bonum se habere singulariter gaudet, qui videri sublimior ceteris querit, illum videlicet imitatur, qui despecto bono societatis Angelorum, sedem suam ad aquilonem ponens, & Altissimi similitudinem superbe appetens, per iniquum desiderium, quasi ad quoddam culmen conatus est singularitatis erumpere.

CAPUT XXXVI.

Luc. 10. f **Et approprians alligavit vulnera ejus, infundens vinum, & oleum.**

De disciplina, & misericordia. In exp. B. Tob. 1. 20. c. 8 paulo post init.

Disciplinā, vel misericordiā multum in pastorebus desinitur, si una sine altera teneatur. Sed circa subditos suos inesse rectoribus debet, & iuste consulens misericordiā, & piè corrigens disciplinā. Hinc est quoddam semivivum illius vulneribus, qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur, & oleum: ut per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur: quatenus unusquisque, qui sanandis vulneribus præest, in vino morsum distractionis adhibeat, in oleo molliem pietatis: ut per vinum mundentur putrida, per oleum foveantur sananda. Miscenda est ergo lenitas cum severitate, faciendum quoddam temperamentum ex utroque, ut neque multa asperitate subditi exulcerentur, neque nimia benignitate solvantur.

CAPUT XXXVII.

Luc. 10. g **Intravit Iesus in quoddam castellum, et mulier quadam Martha nomine excepit illum in domum suam: et huic erat soror nomine Maria.**

De activa vita, & contemplativa. Mixim ex l. 6. in exp. B. Tob. c. 18. et Hom. 3. in Ezech. ante med.

Dvæ sunt sanctorum vitæ, activa scilicet, & contemplativa. Activa vita est, panem esurienti tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam superbientem proximum revocare, infirmantis curam gerere, quæ singulis quibusque expediant dispensare, & commissa nobis qualiter subsistere valeant; providere. Contemplativa verò vita est charitatem quidem Dei, & proximi tota mente retinere, sed ab exteriori actione quiescere, soli desiderio Conditoris inhærere, ut nil jam agere libeat, sed calcatis curis omnibus, ad videndam sui Creatoris faciem animus inardescat: ita ut jam noverit carnis corruptibilis

A pondus cum mœrore portare, totisque desiderii appetere illis hymnidicis Angelorum choris interesse, civibus admisceri celestibus, de æterna in conspectu Dei incorruptione gaudere; sed activa prior est tempore, quam contemplativa: quia ex opere bono tenditur ad contemplationem. Contemplativa autem major est merito, quam activa: quia hæc in usu præsentis operis laborat, illa verò sapore intimo venturam jam requiem degustat. Quoddam enim contemplativa minor quidem tempore, sed merito major sit quam activa, sacris Evangelij verbis ostenditur, in quo duæ mulieres, Martha scilicet, & Maria diversa egisse referuntur. *Martha quippe circa frequens ministerium satagebat: Maria vero sedens ad pedes Domini, ejus verba audiebat.* Quid enim per Martham exterioribus obsequiis occupatam, nisi activa vita signatur? & quid per Mariam, quæ verba Domini refidens audiebat, nisi contemplativa exprimitur? Vna quippe earum erat intenta operi, altera contemplationi: una serviebat activæ vitæ per exterioris ministerium, altera contemplativæ per suspensionem cordis in verbum. Et quamvis activa sit bona, melior tamen est contemplativa: quia ista cum mortali vita deficit, illa verò in immortalis vitam plenius excrevit. Vnde cum contra Mariæ sororis otium Martha quereret, quod se negligeret adjuvare, audivit à Domino respondente: *Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima: porò unum est necessarium: Maria optimam partem elegit, qua non auferetur ab ea.* Ecce pars, & cura Marthæ non reprehenditur, sed Mariæ pars etiam laudatur: neque bonam partem elegisse Mariam dicit, sed optimam: ut etiam pars Marthæ iudicaretur bona: quia magna sunt activæ vitæ merita, sed contemplativæ potiora.

C Quare pars Mariæ sit optima, subinfertur cum dicitur: *Quæ non auferetur ab ea.* Activæ enim vitæ opera cum corpore transeunt: Contemplativæ autem gaudia melius ex fine convalescunt. Quis enim in æterna patria panem porrigat esurienti, ubi nemo esurit? Quis potum tribuat sitienti, ubi nemo sitit? Quis mortuum sepeliat, ubi nemo moritur? Activa igitur vita cum corpore deficit, & cum præsentis sæculi luce, in celesti patria perficitur. Amoris quippe ignis, qui hic ardere inchoat, cum ipsum, quem amat, viderit, in amore ipsius amplius ignescit. Sciendum est enim, quoddam activa vita perfectè teneri potest, & illam opere perficimus, sed in hac vita positi contemplationis intimæ sola initia degustamus: de ea etiam, cum contendimus, vix parum aliquid attingere valeamus. Quantolibet enim amore animus ardeat, quantalibet virtute cogitationis in Deum tendat, non jam, quod amat, perfectè videt, sed adhuc inchoat videre, quod amet, quia sicut fortissimus prædicator dicit: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem faciem ad faciem: & nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.*

CAPUT XXXVIII.

Luc. 11. c **Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa querens requiem, et non invenit, etc.**

Mentes secularium temporali gloriæ deditæ, Quod mētes carna-
dum ad appetitum exterioris gloriæ desunt, dum excedere ceteros honorum altitudine ambiunt, locum antiquo hosti, ubi apud se requiescere debent, tribuunt. Vnde & in Evangelio Veritas dicit quod spiritus exiens in locis aridis, & inaquosis, requiem non invenit: quia domum, quam reliquerat, vacuam, scopisque mundatam reperit, hanc mul-

triplicior intravit. Quia enim fluxa fit terra, quae A infunditur, loca arenata, & inaquosa sunt corda justorum, quae per disciplinam fortitudinis ab omni carnalis concupiscentiae humore siccantur. Loca autem humentia sunt terrenorum hominum mentes, quas humo carnalis concupiscentiae, quia replet, fluidas facit: loca quoque humentia sunt opera voluptuosa. Pes quippe in arida terra non labitur, fixus verò in lubrica vix tenetur. In locis igitur humentibus iter vitae praesentis faciunt, qui in hac ad justitiam recti stare non possunt. In his itaque locis humentibus, id est, in reproborum hominum operatione lubrica, requiem invenit hostis antiquus.

CAPUT XXXIX.

Luc. 11. d. *Tunc assumit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi.*

De damno neglectae conscientiae. **P**lerumque vitiorum contritionem in nobis agere per flagella Dominus inchoat: sed cum mens ex ipso profectus exordio extollitur, cumque se quasi jam de virtutibus erigit, sevientem contra se adversario aditum pandit, qui cordis intima penetrans, omne quod in ea de studio bonae inchoationis invenit, confringit, tantoque se vehementius in ejus destructione exhibet, quanto & gravius: quia vel ad modicum fuerat profectus, doler. Unde & teste Evangelio, voce Veritatis, ad neglectam domum conscientiae spiritus immundus, qui solus exiit, cum spiritibus septem redit.

CAPUT XL.

Luc. 11. c. *Nemo lucernam ponit sub modio, sed super candelabrum.*

De praedicatione. **O**mnes electi Dei gratiam praedicationis habent pro magno, corporum autem utilitatem pro minimo. Hinc Dominus ait in Evangelio: *Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum.* In modio namque commodum temporale, in lucerna verò lux praedicationis accipitur. Lucernam ergo ponere sub modio, est propter temporale commodum gratiam praedicationis abscondere, quod nemo utique electorum facit. Et bene illic subditur: *Sed super candelabrum.* In candelabro enim status corporis designatur, cui lucerna superponitur, dum eidem corpori cura praedicationis antefertur.

CAPUT XLI.

Luc. 11. c. *Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus simplex fuerit, &c.*

De simplici intentione. **C**urandum sollicitè est, cum à nobis quilibet agitur, ne fiat pravum, quod in opere sequitur, si non ex recta cogitationis intentione generatur. Unde bene in Evangelio dicit Dominus: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si oculus autem tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Quid enim per oculum exprimitur, nisi opus suum praeviens cordis intentio? Quae priusquam in actione se exercent, hoc jam, quod appetit, contemplatur. Et quid appellatione corporis designatur; nisi unaquaque actio, quae intentionem suam, quasi oculum intuentem sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus; quia per bonae intentionis radium merita illustrantur actionis. *Et si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit:* quia si rectè intendimus per simplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiam si minus bonum esse vi-

deatur: & cum intentione bona quid agitur, ejus intentionis actio apud Deum minimè fulcatur. Et si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit: quia cum perversa intentione quid vel rectum agitur, etsi splendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni judicis obscuratur. Unde & rectè subjungitur: *Vide ergo, ne lumen, quod in te est, tenebrae sint.* Si lumen, quod in te est, tenebrae sunt, ipsae tenebrae quanta erunt? Quia si hoc, quod bene nos agere credimus, ex mala intentione fulcimus, quanta ipsa mala sunt, quae mala esse, etiam cum agimus, non ignoramus? Et si ibi nil cernimus, ubi quasi discretionis lumen tenemus: quae caecitate in illa offendimus, quae sine discretionem perpetramus? Vigilanti itaque cura per cuncta opera intentio nostra nobis est pensanda.

CAPUT XLII.

Decimatis mentam, & anetum, & cimum: Luc. 11. f. & reliquistis quae graviora sunt legis.

Illi, qui se à parvis peccatis custodiunt, & aliquando in gravibus demerguntur, debent considerare, quòd cum majora mala perpetrant, coram Deo a peccatis iniquitatis sint: & cum parva bona custodiunt, coram hominibus simulatae sanctitatis sint. In illis iniqua faciunt, & per ista se hominibus, quia sunt iniqui, regunt. Hinc est quòd Pharisaeis dicitur: *Liquantes culicem, camelum autem glutientes.* Ac si aperte diceretur: *Minima mala discernitis, majora devoratis.* Hinc est quòd rursus ore Veritatis increpantur, cum audiunt: *Decimatis mentam, & anetum, & cimum: & reliquistis quae graviora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem.* Neque enim negligenter audiendum est, quòd cum decimari minima diceret, extrema quidem de oleribus maluit: sed tamen bene olentia memorari, ut profectò ostenderet, quia simulatores cum parva custodiunt, odorem de se extendere sanctae opinionis querunt: & quamvis implere maxima praetermittunt, ea tamen minima observant, quae humano iudicio longè lateque redoleant.

CAPUT XLIII.

D *Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? &c. Luc. 12. d.*

Omnis avarus prius anhelat per avaritiam concupita congregare: & postquam quasi in quodam ventre avaritiae multa congeserit, fatiatus arctatur: quia dum anxiatu qualiter acquisita custodiat, ipsa eum sua fatietas angustat. Divitis enim cujusdam uberes fructus ager attulerat, sed ubi eos tantos reponeret non habebat, dixit: *Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?* Et dixit: *Hoc faciam: destrua horrea mea, & majora aedificabo.* Qui igitur ex abundantia coangustatus dicebat: *Quid faciam?* Quasi multo cibo pressus aestuabat. Pensemus quot votis appetit, ut uberes fructus ager illius afferret! Ecce autem vota completa sunt, quia fructus uberes ager attulit: sed quoniam ad recondendum loca non sufficiunt, multiplicatus dives, quid faciat, ignorat. O angustia ex fatietate nata! de ubertate agri angustatur animus avari. Dicens namque: *Quid faciam?* Profectò indicat, quia votorum suorum affectibus pressus sub quodam rerum fauce laborabat. Mentem igitur avari divitis, quae prius ex abundantia requiem quasseraat, post ad custodiam sollicitudo gravius fatigat.

CAPUT XLIV.

Anima, habes multa bona.

Luc. 12. c.

De elatione divitiu.
In expof. B.
Iob. l. 14. c.
8. fub fin.

SEpe videmus quofdam divites, qui & opes, & gloriam habere sine culpa potuiffent, fi hæc habere cum humilitate voluiffent: fed extolluntur rebus, inflantur honoribus, dedignantur ceteros, omnemque vitæ suæ fiduciam in ipsa abundantia rerum ponunt. Unde & quidam dives dicebat: *Anima, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Ecce hic in rebus dubiis spem fixerat, & in rebus labentibus spei suæ fiduciam posuerat, & solidaverat. De creatore autem desperasse fuerat, spem in creatura posuiffent. Stante enim Deo in perpetuum, omnia tranfeunt. Quid ergo nisi ab stante fugere, est tranfeuntibus rebus inhæreret? Quisquis igitur defluere devitat, superest, ut quod defluit, fugiat, ne per hoc, quod amat, in hoc cogatur venire, quod vitat. Qui enim rebus labentibus inhæret, illo videlicet trahitur, quod tendit quod tenet. Prius itaque curandum est ne quisque temporalia diligit, ac deinde ne in eisdem temporalibus, quæ non ad delectationem sibi, sed ad usum retinet fiduciam ponat: quoniam conjunctus decurrentibus statum suum mox animus perdit: nam vitæ præsentis fructus trahit, quem levat.

Ibid. l. 22. c. 2. fub init.

CAPUT XLV.

Luc. 12. b.

*Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te.*De morte repentina.
In exp. B.
Iob. l. 25. c. 2. paulo post princ.

QUamlibet serò de hac vita tollantur iniqui, subito & repente tolluntur: quia finem suum cogitando prævidere nesciunt. Subitum enim est quod ante cogitari non potuit. Subitò dives ille stultus raptus est, qui horrea, quæ præparabat, deseruit; & inferni locum, quem non prævidebat, invenit. Eadem enim nocte sublatu est, qui in rerum sibi abundantia multa tempora fuerat præstolatus, ut scilicet, qui in longum sibi subsidia colligendo prospiceret, subsequenter diem vel unum minimè videret. Ad aliud exercebat animam per cogitationem, sed ad aliud emisit per sententiam: aliud dum viveret contemplatus est, aliud dum moreretur expertus: reliquit enim diu tractata temporalia, & inopinata invenit æterna. Unde ei propter hanc ignorantiam cæcitatæ suæ bene per divinam sententiam increpando dicitur: *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te.* In nocte quippe ablata est, quæ in obscuritate cordis est amissa: In nocte ablata est, quæ considerationis lucem habere noluit, ut quod poterat pati, prævideret. Unde bene discipulis futura cogitantibus Paulus Apostolus dicit: *Vos autem, fratres, non estis in tenebris: ut vos dies illa tanquam fur comprehendat.* Dies enim exitus tanquam fur in nocte comprehendit, quando stultorum, animas futura non prævidentes eicit.

1. Thess. 5.

CAPUT XLVI.

Luc. 12. c.

*Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentis in manibus vestris.*Quod prædicatores debeant esse mundi.
In exp. B.
Iob. l. 28. c. 4. circ. fin.

SANCTIS prædicatoribus à Domino dicitur: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentis in manibus vestris.* Lumbos præcingere, est in opere luxuriam refrenare: delectatio namque carnis est in lumbis. Per lumbos itaque luxuria, per lucernas autem, bonorum operum claritas designatur. Jumentur ergo sancti prædicatores lumbos accingere, & lucernas tenere. Ac si aperte audiant: Prius in vo-

A bismetipfis luxuriam restringite, & tunc de vobis aliis bonorum operum exempla monstrate.

CAPUT XLVII.

Quòd si dixerit servus ille in corde suo: Luc. 12. f. Moram facit Dominus meus, &c.

DEbent studere sine intermissione qui præsumunt, ut corum potentia quantò magna exteriùs cernuntur, tantò apud eos interiùs deprimatur, ne corum animus ad elationem potestatis suæ delectatione rapiatur. Hinc Petrus ait: *Non ut dominantes in cle-* Vt Prælati humiles sint. Cura Paß. par. 2. c. 6. Post med. 1. Pet. 5. Mat. 10.
ris, sed forma facti gre gis. Hinc per semetipsam Veritas ad altiora vos virtutum merita provocans, dicit: *Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus: sicut filius hominis non venit ministrare, sed ministrare.* Hinc est quòd servum ex suscepto regimine elatum, què post supplicia maneat, indicat, dicens: *Quòd si dixerit malus ille servus in corde suo: Moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere conservos suos, manducet autem, & bibat cum ebriis: veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, & hora qua ignorat, & dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis.* Inter hypocritas enim jure deputatur, qui ex simulatione disciplinæ ministerium regiminis veritit in usum dominationis.

C

CAPUT LXVIII.

Servus, qui cognovit voluntatem domini sui, & non fecit secundum eam, vapulabit, &c. Luc. 12. f.

SUNT nonnulli, qui ex eo quòd Veritas dicit: *Servus, qui non cognovit voluntatem domini, & fecit digna plagis, vapulabit paucis: & servus sciens voluntatem domini sui, & non faciens juxta eam, vapulabit multis, nolunt scire quod faciant: & quasi minus se vapulatos existimant, si quò operari debuerunt, nesciant.* Sed aliud est nescisse, aliud scire noluiffe. Nescit namque, qui apprehendere vult, & non valet. Qui autem ut nesciat, aurem à voce Veritatis avertit, iste non nesciens, sed contemptor dicitur.

CAPUT XLIX.

Cui multum datum est, multum queretur ab eo. Luc. 12. f.

QUONIAM ab internis atque invisibilibus oculis clausimus, & visibilibus pascimur, plerumque hominem non ex eo quòd ipse est, sed ex his, quæ circa ipsum sunt, veneramus. Cumque non intuemur, quid ipse sit, sed quid possit, in acceptione personarum non ex personis, sed ex rebus adjacentibus ducimur. Sicque fit, ut is quoque apud nos intus in despectionem veniat, qui foris honoratur: quia dum pro his, quæ circa illum sunt, honorabilis habetur rebus suis in examine nostro postponitur. Sed omnipotens Deus vitam hominum ex sola qualitate interrogat meritorum: & sæpe inde plus punit, unde hic majora ad ministerium contulit. Veritate attestante, quæ ait: *Cui multum datum est, multum queretur ab eo.*

E

CAPUT L.

Ignem veni mittere in terram.

Luc. 12. f

Quid ignis in scriptura signi- ficet. Hom. 2. in Ezec. circa med. Ignis nomine, cum per significationem dicitur, aliquando Spiritus sanctus, aliquando vero mentis malitia designatur. Per ignem Spiritus sanctus solet figurari, de quo in Evangelio Dominus dicit: Ignem veni mittere in terram & quid volo, nisi ut accendatur? Ignis quippe in terram mittitur, cum per ardorem sancti Spiritus afflata terrena mens a carnalibus suis desideriis concrematur. Cum enim carnalis sanctum Spiritum accipit amore spirituali succensa, malum plangit quod fecit. Et terra ardet, quando accusante se conscientia, cor peccatoris utitur, & in dolore penitentiae crematur. De malo autem igne dicitur: Et nunc ignis adversarios consumit: quia cor pessimum ex sua malitia tabescit.

Hebr. 10.

CAPUT LI.

Cum vadis cum adversario tuo ad Principem in via, da operam, etc.

Luc. 12. g

Quoniam pravi quilibet & perversi homines in hac vita Dei precepta contemnunt, illis in extremo vite inimici tradentur, cum quibus in aeterno judicio damnationis perpetuae societas colligabuntur, sicut scriptum est: Cum vadis cum adversario tuo ad Principem in via, da operam liberari ab illo, ne forte tradat te ad iudicem: & iudex tradat te exactori: & exactor mittat te in carcerem. Adversarius quippe noster in via, est sermo Dei contrarius nostris carnalibus desideriis in presenti vita: a quo ipse liberatur, qui preceptis eius humiliter subditur, alioquin adversarius iudici, & iudex tradet te exactori: quoniam ex sermone Domini contempto, reus peccator tenebitur in examine iudicis. Quem iudex exactori tradet, quoniam hunc maligno spiritui ad ulcionem tradi permittit: ut compulsum animam ipse de corpore exigat ad penam, quae ei, sponte consensit ad culpam. Exactor quippe intelligitur importunus ille persuasor, qui humano generi semel nummum deceptionis contulit, & adhuc quotidie mortis expetere debitum non desistit: qui in paradiso pecuniam homini peccanti commoda- vit, sed iniquitate crescente hanc quotidie cum usuris exigit. Exactor diabolus est, qui male suadendo spem contulit immortalitatis: decipiendo, tributum exigit mortis: qui suadendo, intulit culpam, saviendo, exigit penam. Exactor ergo peccatorem mittet in carcerem, quia per malignum spiritum in inferno detruditur quousque dies iudicij veniat, ex quo jam in ignibus inferni simul & ipse crucietur.

In expof. B. Tob. 1. 4. c. 31. in princ.

Ibid. lib. 30. c. 15. circa fin.

CAPUT LII.

Contendite intrare per angustam portam.

Luc. 13.

Mens humana cum ad meliora nititur, quasi contra fluminis ictum conatur. Cum vero ab intentione ascendendi resolvitur, sine labore ad ima ducitur. Quia enim in ascensu labor est, in descensu otium: intraturos per angustam portam Dominus admonet dicens: Contendite intrare per angustam portam. Quae est autem angusta porta, nisi in hoc mundo vivere, sed de huius mundi concupiscentia nil habere, aliena non appetere, propria non tenere, laudes mundi despiciere, & pro Deo opprobria amare, gloriam mundi fugere, despectum sequi, adulantes despiciere, despicientes honorare; malinocentium ex corde dimittere, & erga eos dilectionis gratiam immobilem in corde retinere? Dicitur

De distinctione bonae vitae. In expof. B. Tob. 1. 11. c. 26. post med.

A rus itaque Dominus huius angustae portae introitum praemisit: Contendite: quia nisi mentis contentio fuerit, unda mundi non vincitur, per quam anima semper ad ima revocatur. Mens enim mutabilitatis suae pondere ad aliud semper impellitur quam est: & nisi in statu suo arcta custodiae disciplina teneatur, semper in deteriora delabitur. Quia etenim semper stantem deseruit, statum, quem habere poterat, amittit.

CAPUT LIII.

Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, etc.

De inordinato propinquo- rum amore. In expof. B. Tob. 1. 7. c. 14. aliquanto post princ.

Saepe videmus quosdam praesentis vitae desideria non habere, mundum & opere & professione spernere: sed tamen pro inordinatis affectibus propinquo- rum, praetoria irrumpere, terrenarum rerum iurgis vacare, libertatem intimae quietis relinquere, & mundi in se studia jamdudum destructa reparare. Hos a praesenti saeculo inchoata jam vitae perfectio solveret, sed inordinatus amor terrena cognationis ligat. Qui vero distincto studio sponsonis aeternae sequuntur praemium, sicut semetipsos pro divino amore despiciunt, sic cuncta, quibus se sentiunt praepediti, postponunt: & cum pro Deo necesse est, ut quibus valent, cunctis inserviant, pro Deo privata obsequia etiam propinquis negant. Hinc est enim quoddam cum diceret: Permite mihi prius ire, & sepelire patrem meum: Veritatis ore protinus audivit: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, annuncia regnum Dei. Quia in re notandum est, quia electus discipulus dum a parentis sepultura copescitur, hoc devotum quemque exhibere patri mortuo ex affectu carnali propter Dominum non licet, quod propter Dominum etiam exteris debet. Hinc rursus Veritas dicit: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Quo in loco videlicet, dum propinquo- rum odio, animae quoque nostrae odium subinfertur, patenter ostenditur, quia sic propinquos sicut nosmetipsos odio habere praecipimur: ut hos ad aeterna rapientes, eorumque carnalem gratiam, cum praepedit, postponentes, discamus temperata eos discretionis arte, & convenienter diligere, & salubriter odio habere: quatenus sic fiat per amorem odium surgere, ut valdeamus eos verius per odium amare.

Mat. 8.

CAPUT LIV.

Nisi quis renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus.

De renun- ciatione mundo. Vite enim nostrae veteri in vitiis enutritae, contrarietatem opposuit novitatis suae. Hom. 32. in Evang. in princ.

Quia Dominus, ac Redemptor noster, novus homo venit in mundum, nova precepta edidit mundo. Vite enim nostrae veteri in vitiis enutritae, contrarietatem opposuit novitatis suae. Quid enim vetus, quid carnalis homo noverat, nisi aliquid in hoc mundo possidere, se contra pericula immensi laboris accingere, temporalia quaeque laboriosa observatione etiam cum iurgis defendere? Quid noverat, nisi sua retinere, aliena rapere si posset, concupiscere si non posset? Sed caelestis & novus homo, cum se sequentibus nova mandata proponeret, dixit: Nisi quis renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus. Ac si aperte dicat: Qui per veterem vitam aliena concupiscitis, per nova conversationis studium, & vestra largimini. Perfectus igitur Christianus, quomodo debet res terrenas iurgando defendere, quas nunc praecipitur non possidere? Itaque cum res proprias amittimus, si perfecte Deum sequimur, in huius vitae itinere a magno

In exp. B. Tob. 1. 31. c. 8. circa med.

onere levigati sumus. Cùm verò curam rerum ejusdem nobis itineris necessitas imponit, quidam eas rapiunt, solummodo tolerandi sunt: quidam verò servata charitate prohibendi, non tamen sola cura, ne nostra subtrahant, sed ne rapientes non sua, semetipsos perdant: plus quippe ipsis raptoribus debemus metuere, quàm rebus irrationabilibus defendendis inhiare. Ista namque etiam non rapta mortientes amittimus, cum illis verò & nunc conditionis ordine, & si corrigi studeant, post perceptionem muneris unum sumus. Quis autem nesciat, quia minus ea, quibus utimur, & plus debemus amare quod sumus? Si igitur & pro sua utilitate raptoribus loquimur, jam non solum nobis, quæ temporalia, sed ipsis etiam, quæ sunt æterna, vendicamus. Quia in re illud est solerter intuendum, ne per necessitatis metum cupiditas surrepat rerum, & zelo succensa prohibitio, impetu immoderatiore distensa, usque ad odiosæ turpitudinem contentionis erumpat: dumque pro terrena re pax à corde cum proximo scinditur, liquidò apparet, quia plus res quàm proximus amatur. Si enim charitatis viscera etiam contra raptorem proximum non habemus, nosmetipsos pejus ipso raptore persequimur, graviusque nos quàm alter poterat, devastamus: quia dilectionis bonum sponte deserentes, à nobis ipsis intus est, quod amittimus, qui ab illo sola exteriora perdebamus.

CAPUT LV.

Luc. 15. a

Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus!

Dial. lib. 2.
cap. 3. circa
med.

Quotiens per cogitationis motum extra nos nimum ducimur, & nos sumus, & nobiscum non sumus: quia nosmetipsos minimè videntes per alia vagamur. An illum secum fuisse dicimus, qui in longinquam regionem abiit, portionem, quam acceperat, consumpsit, uni in ea civium adhæsit, porcos pavit, quos cum manducare siliquas videret, & has esuriret? Tamen cum postmodum cepit cogitare bona, quæ perdidit, scriptum de illo est: *In se reversus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus!* Si igitur secum fuit, unde ad se rediit? De Petro quoque Apostolo scriptum est, dum de carcere ab Angelo ductus fuisset: quia ad se reversus dixit: *Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudeorum.* Duobus ergo modis extra nos ducimur, quia aut per cogitationis lapsum sub nosmetipsos recidimus: aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos levamur. Ille itaque, qui porcos pavit, vagatione mentis & immunditia, sub semetipsum cecidit: iste verò, quem Angelus solvit, ejusque mentem in ecstasim rapuit, extra se quidem, sed super semetipsum fuit. Uterque igitur rediit, quando & ille ab errore operis ad cor se collegit, & iste à contemplationis culmine ad hoc rediit, quod in intellectu communi prius fuit.

ad. 12.

CAPUT LVI.

Luc. 15. c

Cito proferte stolam primam, & induite illum.

De electio-
ne Dei.
Mixtum in
exp. B. Job,
l. 12. c. 4. post
med.

Illos eligit Deus, quos despicit mundus: quia plerumque ipsa despectio revocat hominem ad semetipsum. Is enim, qui patrem reliquit, & partem substantiæ, quam perceperat, prodigè expendit, postquam esurire cepit, in se reversus dixit: *Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo! Surgam, & ibo ad patrem meum.* Longè quippe à se discesserat quando peccabat, et si non esurisset, in semetipsum minimè redisset: quia

postquam terrenis indignis, tunc cogitare cepit, quid de spiritualibus amisit. Et quia concessa prius in paradiso veste justitiæ nudatus fuerat & innocentia, nuditatem peccatoris filij dignatus est pater operire, qui eo redeunte dixit: *Cito proferte stolam primam, & induite illum.* Prima quippe stola est innocentia vestis, quam homo bene conditus accepit, malè autem à serpente persuasus perdidit.

CAPUT LVII.

Et date annulum in manu ejus.

Luc. 15. e

Solet Scriptura sacra pro fide annulum appellare, quod per fides significatur. Nam filius junior, qui consumpta substantia ad patrem rediit, in munere annulum accepit. Gentilis enim populus, qui immortalitate perditâ, ad Deum pœnitendo revertitur, per fidei signaculum munitur.

CAPUT LVIII.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

Luc. 16. b

Omnibus, qui dant elemosynas pauperibus, duæ virtutes, humilitas scilicet, atque pietas ita fibimet connexæ debent inesse, ut vicario semper fulciantur opere: quatenus nec humilitas cum veneratur proximum, largitatis gratiam deserat, nec pietas cum largitur erga indigentiam intumescat. Itaque proximi humilitatem pietas fulciat, humilitas pietatem: ut cum indigentem rebus necessariis naturæ tuæ consortem vides, nec per pietatem definas regere, nec per superbiam negligas venerari quem regis. Nam sunt nonnulli, qui mox ut ab egenis fratribus fuerint necessaria postulati, postea dona largituri prius in eis contumeliosa verba jaculantur. Qui etsi rebus ministerium pietatis perficiunt, verbis tamen gratiam humilitatis perdunt, ita ut plerumque videantur, quia illatæ jam injuriæ satisfactionem solvant, cum, post contumelias, dona largiuntur. Nec magni est operis quoddam postulata tribuant: quia ipso dationis suæ munere vix eundem excessum sermonis tegunt. Beneficium ergo debet exhiberi per pietatem, & bonum verbum tribui per humilitatem. At contra: alij egenos fratres non student rebus fulcire cum possint, sed blandis tantum sermonibus fovere. Sed dilectio nostra semper exhibenda est cum veneratione sermonis, & ministerio largitatis. Præterea sunt nonnulli, qui pietatis suæ viscera tendere usque ad incognitos nesciunt, sed solis quos per assiduitatem notitiæ didicerint, miserentur: apud quos nimirum plus familiaritas, quàm natura valet; dum quibusdam necessaria, non quia homines, sed quia noti sunt, largiuntur. Apud piam igitur mentem, plus debet natura valere, quàm notitia: quamquam & unusquisque qui indiget, eo ipso, quo homo est, etiam incognitus non est. Multum autem ad edomandam dantis superbiam valet, si cum terrena tribuit, verba sollicitè magistri cælestis penset, qui ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Si enim eorum amicitia æterna tabernacula acquirimus, dantes proculdubio pensare debemus: quia patronis munera potius offerimus, quàm egenis dona largimur. Hinc per Paulum dicitur: *Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum:* ut videlicet sollicitè perpendamus, quia & eos, quos nunc inopes cernimus, abundantes quandoque videbimus: & qui abundantes aspiciuntur, si largiri negligimus, quandoque inopes erimus. Qui itaque nunc temporales subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetua recepturus, ut ita dicam,

quasi ad frugem terram excolit, quæ quod acciperit, uberiùs reddit. Restat ergo, ut nunquam elatio surgat ex munere, quando videlicet dives ex eo, quod pauperi tribuit, agit ut in perpetuum pauper non sit. Quisquis autem super eum, cui aliquid donavit, fastu se elationis extollit, majorem culpam intrinsecus superbiendo peragit, quàm extrinsecus largiendo mercedem. Fit ipse bonis interioribus nudus, cum nudum despiciat vestiens, eò quòd agit, ut seipso deterior fiat, quòd se indigenti proximo meliorem putat. Minus quippe inops est, qui non habet vestem, quàm qui humilitatem. Unde necesse est, ut cum naturæ nostræ consortes exteriora non habere conspicimus, quàm multa nobis desint interiora bona, pensemus: quatenus sese super inopes cogitatio nostra non elevet, cum solerter videt, quia nos tantò veriùs, quantò & interiùs indigentes sumus.

CAPUT LIX.

Luc. 14. 4 **C**um intrasset Iesus in domum cujusdam Principis Phariseorum Sabbato manducare panem, ecce quidam hydropticus erat ante illum. Quem apprehendens, sanavit, ac dimisit.

De avaritia. In expof. B. Job. 1. 14. c. 7. circ. fin. **R**edemptor noster ante Pharisei domum hydropticum curat, ut contra avaritiam disputaret. Scriptum est: *Audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, & deridebant illum.* Quid est ergo quòd ante Pharisei domum hydropticus curatur, nisi quòd per alterius aegritudinem corporis, in altero exprimitur aegritudo cordis? Hydropticus quippe, quòd amplius bibit, amplius fitit: sic & omnis avarus ex potu sitim multiplicat; quia cum ea, quæ appetit, adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius anhelat. Qui enim adipiscendo plus appetit, huic fitis ex potu crefcit.

CAPUT LX.

Luc. 16. 4 **Q**uod hominibus altum est: abominabile est apud Deum.

De superbis cogitationibus nostris. Hom. 23. in Evang. circa med. **Q**uia in hominibus non naturam, quæ ad imaginem Dei facti sunt, sed honores veneramus & divitias, si quilibet pauper ut ad eum ire debereamus, nos rogaret: protinus superbia nostra nobis in tacita cogitatione responderet: Non eas, quia temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de cælo venit, qui servo in terra occurrere non despicit: & tamen humiliari in terra contemnimus, qui de terra sumus! Quid autem apud Deum vilis, quid esse potest despectus, quàm apud homines honorem servare, & interni testis oculos non timere? Unde in sacro Evangelio ad Phariseos ait: *Vos estis, qui justificatis vos coram hominibus. Deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum.* Notate, fratres, notate quod dicitur: Si enim quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum, cogitatio cordis nostri tantò apud Deum in imo est, quantò hominibus in alto: & humilitas cordis nostri tantò apud Deum in alto est, quantò hominibus imo. Despiciamus ergo si quid boni gerimus, nulla nos nostra inflet operatio, non enim abundantia, non extollat gloria. Si quibuslibet ex bonis affluentibus intus intumescimus, Deo despecti sumus. Hæc ergo, fratres, cogitate: hæc intentione tota pensate, nolite in proximis vestris hujus mundi bona venerari, hoc propter Deum honorate in hominibus, quibus tamen non estis commissi, quòd ad imaginem Dei sunt facti. Quod tunc in proximis verè servatis.

S. Greg. Tom. III.

A si apud vosmetipsos priùs in corde non intumescitis. Nam qui se adhuc pro rebus transitoris extollit, nescit in proximo quod maneat, venerari. Nolite ergo in vobismetipsis pensare, quod habetis, sed quid estis: & in æternitatis amore cor figite, ut dum adipisci terrena culmina contempnitis, perveniatis ad gloriam quam per fidem tenetis.

CAPUT LXI.

Luc. 18. 2 **D**eum non timebat, & hominem non reverebatur.

De iniquo iudice. In exp. B. Job. 1. 14. c. 12. circa med. **S**unt quidam, qui postquam Deum in mente contempserint, multò magis humana judicia spernunt: & omne malum, quod appetunt, audacter peragere non erubescunt. Quos ad perpetrandum malum iniquitas occulta invitat, & nulla aperta verecundia retardat. Sicut de quodam iniquo iudice dicitur: *Deum non timebat, & hominem non reverebatur*: quoniam à perpetrandis malis nec Dei timore, nec hominum pudore refranabatur.

CAPUT LXII.

Luc. 7. f **R**ogavit Dominum Iesum quidam de Phariseis, ut manducaret cum illo. Et discumbente in domo Pharisei, ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, attulit alabastrum unguenti.

Homi. 33. in Evang. in sub mis. **H**anc, quam Lucas peccatricem mulierem, Joannes verò Mariam nominat, illam esse Mariam credimus, de qua Marcus septem dæmonia ejecta fuisse commemorat: & quid per septem dæmonia, nisi universa designantur vitia? Quia enim septem diebus omne tempus comprehenditur, rectè septenario numero universitatis figuratur, Septem ergo dæmonia Maria habuit, quæ vitis universis plena fuit. Sed ecce, quia turpitudinis suæ maculas aspexit, lavando ad fontem misericordiæ cucurrit, convivantes non erubuit. Nam, quia semetipsam graviter erubescerat intus, nihil esse credidit, quòd vereretur foris.

CAPUT LXIII.

Luc. 7. f **E**t stans retro secus pedes Iesus, lacrymis cepit rigare pedes ejus.

De gratia Redemptoris. Hom. 8. in Ex. ec paulo post princ. Luc. 22. **O**mnipotens Deus & ipse implet mentes Sanctorum desiderio cælesti, & ipse impletas exaudivit: ipse enim creat in Sanctorum cordibus amorem, & ipse ex amantibus cordibus suscipit precem. Negationem suam Petrus flevit amare, sed tamen illud præmittitur: quia *Iesus respexit Petrum.* Venit Maria Magdalene post multas maculas culpæ ad pedes nostri Redemptoris cum lacrymis. Sed quis illam intus infundit, nisi qui benignè foris suscepit? Quis illam ad lacrymas per compunctionis spiritum urgebat, nisi qui hanc exterius coram simul recumbentibus ad veniam recipiebat? Redemptor igitur noster peccatricis mulieris mentem extrahebat, cum de culpa compungeret, suscipiebat, ut à culpa liberaret. Quidquid enim in Sanctorum virtutibus agitur, ejus est gratiæ, qui merita largitur.

CAPUT LXIV.

Luc. 7. 8

*Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum.*De misericordia Dei.
Hom. 25. in
Evangelio
quanto post
med.
Iob. 40.

Vbi que vobis, fratres charissimi, (superna medicina occurrit: quoniam dedit homini præceptum ne peccet, & tamen peccanti dedit remedia per penitentiam ne desperet. Hinc est quoddam Maria Magdalene, quæ fuerat in civitate peccatrix, ad vitam post culpas penitentiam agens rediit: & eam de faucibus antiqui serpentis manus Redemptoris eripuit. Unde bene ad beatum Job voce Dominica dicitur: *Nunquid capies Leviathan hamo: aut armilla perforabis maxillam eius? Per Leviathan quippe, quod additamentum eorum dicitur, antiquus ille serpens devorator humani generis designatur: qui dum se divinitatem homini addere spondit, immortalitatem sustulit: qui prævaricationis culpam quoque, quam primo homini propinavit, dum se sequentibus pessima persuasionem multiplicat, penas eis sine cessatione coacervat. Armilla ubi ponitur, ambiendo constringit. Quid igitur per armillam nisi circumplectens nos divina misericordia designatur? Quæ Leviathan istius maxillam perforat, dum nobis post perpetrata, quæ prohibuit, adhuc penitentiam remedium ostendit. Armilla Dominus maxillam Leviathan perforat: quoniam ineffabili misericordiam suam potentia sic malitiæ antiqui hostis obviat, ut eos aliquando etiam quos jam cepit, amittat. Et quasi ab ore illius cadunt, qui post perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel raptus maxillam ejus evaderet, si perforata non esset? An non in ore Petrum tenuit cum negavit? An non in ore David tenuit, cum in tantam se luxuriæ voraginem merisit? Sed dum ad vitam uterque per penitentiam rediit, Leviathan iste eos aliquo modo quasi per maxillam suam foramen amisit. Quis autem hominum Leviathan istius os evadat, ut illicita nulla committat? Sed hinc cognoscimus, quantum Redemptori generis humani debitores sumus, qui non solum nos in ore Leviathan ire prohibuit, sed ab ore ejus redire concessit. Qui spem peccatori non abstulit: quia maxillam ejus, ut evadendi viam tribueret, perforavit; ut saltem post morsum fugiat, qui incautus, ne morderetur, prius cavere noluit. Cavendum enim summopere est, ne quis delectatione peccati, Leviathan istius ore rapiatur, & tamen si raptus fuerit, non desperet: quia si peccatum perfectè lugeat, adhuc foramen in maxilla ejus invenit, per quod evadat. Adest testis divinæ misericordiam Maria Magdalena, quam in ore Leviathan iste tenuit: quoniam universorum vitiatorum domino succubuit. Sed per foramen maxillæ ab ejus ore subtracta, quia post perpetrationem tantarum nequitiarum, penitendo est reversa. Veritatem enim amando, lavit lacrymis maculas criminis. Et vox Veritatis impletur, quia dicitur: *Dimissa sunt ei peccata multa: quoniam dilexit multum.* Quæ enim prius frigida peccando remanserat, postmodum amando fortiter ardebat: & eam Conditor noster velut in signo, nobis ad exemplum penitentiam posuit, quam per penitentiam vivere post lapsum fecit.*

Matt. 26.

1. Reg. 2.

Ibidem in
princ.

CAPUT LXV.

Luc. 7. 8

*Fides tua te salvam fecit, vade in pace.*Homil. 29.
in Evangelio
circa finem.

Quotidie peccatores ad vitam revertuntur, & post perpetratas culpas ad innocentiam per penitentiam remedium convertuntur. Adest testis divinæ misericordiam Maria Magdalena, de qua Pharisæus, dum pietatis fontem velle obstruere, dicebat: *Hic, si esset Propheta, sciret utique, quæ & qualis est mu-*

lier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. Sed lavit lacrymis maculas cordis, & corporis, & Redemptoris sui vestigia tetigit, quæ itinera sua prava dereliquit. Sedit ad pedes Jesu: verbumque de ore illius audiebat, viventi adhaerens, cum sepultus esset, mortuum quærebat: viventem reperit, quem mortuum quæsit, tantumque apud eum gratiæ locum invenit, ut hunc ipsis quoque Apostolis, ejus videret nunciis, ipsa nunciaret. Quid itaque, fratres, quid in hac re debemus aspicere, nisi immensam Conditoris nostri misericordiam? Qui nobis velut in signo eam ad exemplum penitentiam posuit, quam per penitentiam vivere post lapsum fecit. Si aliquis libidinis igne succensus carnis munditiam perdidit, aspiciat Mariam: quæ in se carnis amorem igne divini amoris excoxit. Ad vos igitur, fratres charissimi, mentis oculos reducite, & penitentem peccatricem mulierem vobis in exemplum imitationis anteferte. Redemptoris nostri vestigia, quia peccando contempistis, amate: quæque vos in adolescentia, quæque in juventute deliquisse meministis, deserte: morum, operumque maculas lacrymis terge: nam revertentes nos Dominus clementer amplectitur; quoniam vita peccatorum etiam indigna non potest esse, quæ fletibus lavatur.

B

C

D

E

CAPUT LXVI.

Homo quidam erat dives, & induebatur purpurea, & bysso: & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicis, nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant, & lingebant ulcera ejus.

Luc. 16. 9

Per epulantem splendide divitem Judæus populus designatur, copiam scilicet legis non ad necessitatem salutis, sed ad pompam elationis assumens, & in præceptorum verbis non semetipsum ordinate reficiens, sed jactanter ostendens. Per vulneratum vero Lazarum, qui interpretatur adjutus, forma populi Gentilis exprimitur, quem divinum adjutorium tantò magis erigit, quantò minus de virium suarum facultate confidit. Qui pauper, & ulceribus plenus esse describitur: quia Gentilitas corde humilis peccatorum suorum confessiones aperuit. Nam sicut in vulnere trahitur ab intimis virus in cute: ita in confessione peccati, dum secreta panduntur in publicum, quasi mali humores à visceribus intimis foras prorumpunt. Et bene per divitem splendide viventem, superbia Judæorum; per ulcerosum vero Lazarum, qui adjutus interpretatur, humilitas designatur: quia dum Judæi in gloria vitæ præsentis superbientes humilitatis Dominicæ celsitudinem, & abjecta facta, quæ in se ille ostendit, intelligere despexerunt, Gentiles peccata sua confitentibus ad Deum credendo gratia ipsius adjuti pervenerunt, & illis cadentibus, in locum eorum pauperes, id est, spiritu humiles subrogati sunt. Lumen enim intelligentiæ humilitas aperit, superbia abscondit. Nam secretum quoddam est pietatis, & tantò minus ad illud animus pervenit, quantò magis intumescit: quoniam eo ipso foras repellitur, quantò insanius inflatur. Immensa verò profundaque Dei judicia debemus perhorrescere, nec ea ratione discutere, sed venerari nos convenit admiratione. Nemo Gentilitatem discutiat assumptam, & Judæam perditam. Nemo discutiat cur Judæo stante populo dudum in infidelitate, Gentilitas jacuit, & cur ad fidem Gentilitate surgente Judæicum populum infidelitatis culpa prostravit. Nemo discutiat, cur alius trahatur ex dono, &

De Lazaro
& divite.
In exp. B.
Iob. 1. 25.
c. 18.

alius repellatur ex merito. Consilium summa, & occultæ virtutis satisfactio sit apertæ rationis: & in cunctis, quæ disponuntur exterius, aperta causa sit rationis occultæ, justitia voluntatis.

CAPUT LXVII.

Luc. 16. e *Factum est autem, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.*

De incendio animæ.
Cura pass.
par. 3. c. 22.

Nequaquam dives iste aliena rapuisse, sed infructuosè perhibetur propriis usus fuisse, eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscepit: non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usu totum se licitis tradidit. In his autem dictis Evangelicis colligere possumus, quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patiat. Veritatis enim voce, dives mortuus, dicitur in inferno sepultus. Cujus anima, quod in igne teneatur, insinuat vox divitis, qui Abraham deprecatur, dicens: *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Dum ergo peccatorem divitem damnatum, Veritas in ignem perhibet, quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget? Si autem queritur quomodo res incorporea teneri, & affligi possit à re corporea, certè audiamus, quid reprobus Veritas in fine est dictura: *Ite in ignem æternum, qui preparatus est diabolo, & Angelis ejus.* Si ergo diabolus, ejusque Angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, non mirum si animæ, antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta. Teneri etiam per ignem potest anima, ut in tormento ignis sit videndo, & sentiendo. Ignem namque eo ipso patitur, quod videt: & quia concremari se aspicit, crematur. Sicque fit, ut corporea res incorpoream exurat, dum ex igne visibili ardor, & dolor invisibilis trahitur, ut per ignem corporeum, mens incorporea etiam in flamma corporea cruciatur.

CAPUT LXVIII.

Luc. 16. f *Elevans autem oculos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu ejus.*

De divite, & de animabus defunctorum qualiter se habeant.
in exp. B.
Iob. 1. 18. c. 12.

Dives iste idcirco punitus, & inferni damnatione percussus, non quia vi quempiam oppresserit, vel quia aliena diripiens abstulerit: sed quia propria non dederit, & acceptis rebus, semetipsum malè derelinquens, se extolleret elevaverit. Sunt enim nonnulli, quos census per tumorem non elevat, sed per opera misericordie exaltat: & sunt nonnulli, qui se terrenis opibus abundare conspiciunt, veras Dei divitias non requirunt, atque patriam æternam non amant: quoniam hoc sibi sufficere, quod rebus fulciuntur temporalibus, putant. Non est ergo census in crimine, sed affectus: cuncta enim sunt bona, quæ condidit Deus. Sed qui bonis malè utitur, profectò agit, ut quasi per edacitatis ingluviem, eo, quo vivere debuit, pane moriatur. Pauper ad requiem Lazarus venerat, superbum verò divitem tormenta cruciabant: sed tamen dives Abraham fuerat, qui Lazarum in sinu tenebat, qui tamen auctori suo colloquens, dicit: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis.* Quid itaque iste divitias suas æstimare noverat, qui semetipsum pulverem cineremque pensabat? Aut quomodo res hunc extollerent possessæ, qui de se quoque earum videlicet possessore tam abjecta sentiret? Superbi ita-

S. Greg. Tom. III.

A que divites, & elati venturi Judicis respectum non habent, dum superbis apud se cogitationibus tumet. Hoc ergo fuit, quod hunc superbum divitem inferno tradidit, quia in sua felicitate timidus non fuit: quia percepta dona ad usum arrogantie inflexit: quia viscera ignoravit: quia peccata sua redimere, etiam cum sibi abundaret pretium, noluit. Sed autem dives iste oculos elevans aperuit, quando Lazarum requiescentem vidit, quem jacentem ante januam videre contempsit. Intellexit ibi quod hic facere noluit, in damnatione sua compulsus est cognoscere quid fuit, quod perdidit, quando proximum indigentem non agnovit. Propter hoc autem, quod de hoc divite in tormentis posito dicitur, quod viderit Abraham, & Lazarum in sinu ejus, credendum est, quod ante retributionem extremi judicij, injusti quosdam in requie justos conspiciunt, ut eos videntes in gaudio non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum crucientur bono. Justi verò in tormentis semper intuentur injustos, ut hinc eorum gaudium crescat, quia malum conspiciunt, quod misericorditer evaserunt: tantoque majores Redemptori suo gratias referant, quanto vident in aliis, quod ipsi perpeti, si essent derelicti, potuerunt. Nec illam tantæ beatitudinis claritatem apud justorum animam fuscat aspecta pœna reproborum, quia ubi compassio miserie jam non erit, minui proculdubio beatorum lætitia non valebit. Justorum enim animæ quamvis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, etiam si misereri vellent, jam tunc omnino non possunt: quia justitiæ auctoris suæ conjunctæ tanta rectitudine constringuntur, ut nulla ad reprobos compassione moveantur; & erecti jam per justitiam judicij, eis nullo modo misereantur. Ipse quippe judici concordant, cui inhaerent: & eis, quos eripere non possunt, nec ex misericordia descendunt: quia tantum illos tunc à se videbunt esse extraneos, quanto ab eo, quem diligunt, auctore suo conspiciunt esse repullos. Quid autem mirum, si dum justus injustorum tormenta conspiciunt, hoc eis eveniat in obsequio gaudiorum: quando & in pictura niger color substernitur, ut albus, vel rubeus clarior videatur. Sed, sicut dictum est, tantò bonis sua gaudia excreverunt, quanto eorum oculis damnatorum mala subterjacent. Quamvis eis sua gaudia plenè sufficiant ad perfrendum, mala tamen reproborum absque dubio semper aspiciunt: quia cum Creatoris sui claritatem vident, nihil in creatura agitur, quod videre non possunt. Præterea, de ipsis animabus sciendum est: quoniam sicut ij, qui adhuc viventes sunt, mortuorum animas quo loco habeantur, ignorant: ita mortui vitam in carne viventium post eos qualiter disponatur, nesciunt, quia & vita spiritus longè est à vita carnis: & sicut corporea, & incorporea diversa sunt genere, ita etiam distincta cognitione. Quod tamen de animabus sanctis dicendum non est: quia quæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est, quia sit foris aliquid, quod ignorent. Et sciendum, quod electi, & perfecti postquam de corporibus transeunt, nequaquam per morarum spatia, sicut antiqui Patres, à cælestis patriæ perceptione differuntur. Mox quippe ut à carnis colligatione exeunt, in cælesti sede requiescunt, attestante Paulo, qui ait: *Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod adificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in celis.* Pcius autem, quam Redemptor noster morte sua humani generis pœnam solveret, eos etiam, qui cælestis patriæ vias lectati sunt, post egressum carnis inferni claustra tenuerunt: non ut pœna quasi peccatores plecteret, sed ut eos in locis remotioribus quiescentes, quia nec dum intercessio Mediatoris advenerat, ab ingressu regni, reatus primæ culpæ prohiberet. Unde iuxta ejusdem Redemptoris nostri testimonium, dives qui

Hom. 40. in Evang.

Dives iste idcirco punitus, & inferni damnatione percussus, non quia vi quempiam oppresserit, vel quia aliena diripiens abstulerit: sed quia propria non dederit, & acceptis rebus, semetipsum malè derelinquens, se extolleret elevaverit. Sunt enim nonnulli, quos census per tumorem non elevat, sed per opera misericordie exaltat: & sunt nonnulli, qui se terrenis opibus abundare conspiciunt, veras Dei divitias non requirunt, atque patriam æternam non amant: quoniam hoc sibi sufficere, quod rebus fulciuntur temporalibus, putant. Non est ergo census in crimine, sed affectus: cuncta enim sunt bona, quæ condidit Deus. Sed qui bonis malè utitur, profectò agit, ut quasi per edacitatis ingluviem, eo, quo vivere debuit, pane moriatur. Pauper ad requiem Lazarus venerat, superbum verò divitem tormenta cruciabant: sed tamen dives Abraham fuerat, qui Lazarum in sinu tenebat, qui tamen auctori suo colloquens, dicit: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis.* Quid itaque iste divitias suas æstimare noverat, qui semetipsum pulverem cineremque pensabat? Aut quomodo res hunc extollerent possessæ, qui de se quoque earum videlicet possessore tam abjecta sentiret? Superbi ita-

In exp. B.
Iob. 1. 4. c. 27
circ. med.

Kkk ij

apud inferos torquetur, in sinu Abrahae Lazarum A
requiescere contemplatur. Qui profectò si adhuc in
imis non essent, hoc ille in tormentis positus non vi-
deret. Unde & idem Redemptor noster pro nostrae
culpae debito occumbens, inferna penetrat, ut suos,
qui ei inhaerant, ad caelos reducat. Sed quòd nunc
homo redemptus ascendit, illuc profectò si peccare
noluisset, etiam sine redemptione pertingeret.

CAPUT LXIX.

Pater Abraham, miserere mei.

Luc. 16. f

De loqua-
citate.
In expof. B.
Tob. l. 1. c. 5.
ante med.
Cura p. p. f.
par. 3. c. 20.
sub init.

PEnè semper epulas sequitur loquacitas, cumque
venter reficitur, lingua diftingatur. Nisi enim
gulæ dedito immoderata loquacitas raperet, dives B
ille, qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lin-
gua gravius non arderet, nec aquam peteret, dicens:
Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum ut
intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret
linguam meam: quia crucior in hac flamma. Quibus
profectò verbis ostenditur, quia epulando quotidie
crebrius in lingua peccaverat, qui totus ardens refri-
gerari se præcipue in lingua requirebat. Prius quip-
pe epulatus quotidie splendide dicitur: & post,
aquam petere in lingua memoratur: quia enim, ut
diximus, inter epulas valde defluere loquacitas so-
let, ex pœna indicat culpam, cum eum, quem epu-
latum splendide Veritas dixerat, in lingua plus ar-
dere perhibebat. Hi, qui chordarum harmoniam
temperant, tanta hanc arte dispensant, ut plerumque C
cum una tangitur, longè alia ex multis interjacenti-
bus posita chorda quatiatur. Cumque ista sonitum
reddit, illa, quæ in eodem cantu temperata est, aliis
impercussis tremit. Sic ergo Scriptura sacra plerum-
que de virtutibus, sic de vitiis agit: ut dum loquen-
do aliud insinuat, tacendo aliud innotescat. Nihil
enim contra divitem de loquacitate memoratur, sed
dum pœna in lingua dicitur, quæ in convivio inter
alias gravior fuerit, culpa monstratur. Videamus
In expof. B.
Tob. l. 18. c.
12. post med.
autem nunc inopiam divitis ardentis, cujus tanta
fuit abundantia epulantis. Ait enim: *Pater Abra-*
ham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat ex-
tremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam
meam: quia crucior in hac flamma. Quibus verbis
nobis non hoc innotescitur, quia illic in tanto ardo-
re, una tunc ad sufficientiam refrigerij aquæ stilla
requiritur: sed quòd is, qui de abundantia peccave-
rat, illic æstuantis nimis cremetur inopia. Videmus
enim in verbis divitis, ex subtilissimo Dei judicio,
quàm magna tali culpæ pœna responderit. Agente
namque inopia, illic usque ad minima petenda com-
pulsus est, qui hinc agente tenacia usque ad neganda
minima pervenit. Quid tribui subtilius, quid distri-
ctius potest? Guttam aquæ petiit, qui micæ panis
negavit.

CAPUT LXX.

Luc. 15. f *Memento fili, quia bona recepisti in vita*
tua, & Lazarus similiter mala.

De occultis
judiciis
In expof. B.
Tob. l. 6. c. 1.
in princ.

Cum valde occulta sint divina judicia, cur in
hac vita nonnumquam bonis malè sit, & malis
bene: tunc occultiora sunt, cum & bonis hinc bene
est, & malis malè. Nam cum bonis hic malè est, &
malis bene, hoc fortasse deprehenditur, quia & boni
si qua deliquerunt, hinc recipiunt, ut ab æterna ple-
nius damnatione liberentur: & mali bona, quæ pro
hac vita faciunt, hinc inveniunt, ut ad sola in poste-
rum tormenta pertrahantur. Unde & ardenti in
inferno diviti dicitur: *Memento fili, quia recepisti*
bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. At cum
bonis hic bene est, & malis malè, incertum valde
est, utrum boni idcirco bona accipiant, ut provoca-

ti ad aliquid melius crescant. An iusto, latentique
judicio hic suorum operum remunerationem perci-
pian, ut à præmiis vitæ sequentis inanescant, & ut-
rum malos idcirco adversa feriant, ut ab æternis
suppliciiis corrigendo defendant. An hinc eorum pœ-
na incipiat, ut quandoque complenda eos ad ultima
gehennæ tormenta perducat. Sancti igitur viri, cum
sibi suppetere prospera hujus mundi conspiciunt,
pavida suspitione turbantur: timent enim ne hinc la-
borum suorum fructus recipiant: timent ne quod
divina iustitia latens in eis vulnus aspicatur, & ex-
terioribus eos muneribus cumulans ab intimis re-
pellat.

CAPUT LXXI.

Rogo te, Pater Abraham, ut mittas eum in Luc. 16. f
domum patris mei.

Postquam tempus vitæ præsentis absconditur, ne
quaquam reprobi, & peccatores ad operatio-
nem promerendæ veniæ ulterius revertentur, nec
ad adhibenda recta opera revocabuntur: hinc est,
quòd dives, quem inferni flamma cruciabat, quia
semetipsum reparare operando non posset, agno-
verat: nam nequaquam sibi, sed relictis fratribus
prodesse satagebat, dicens: *Rogo te, pater Abra-*
ham, ut mittas eum in domum patris mei. Habeo
enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi ve-
niant in locum hunc tormentorum. Solet namque
mæstum animum spes vel falsa fovere, sed ut pœ-
nam suam reprobi gravius sentiant, etiam de veni-
æ spem amittunt. Unde flammis ultricibus traditus,
non sibi, ut diximus, sed opitulari fratribus concu-
pivit: quia se nunquam igneo carere tormento, ad-
iuncto desperationis supplicio agnovit. Sic quoque
debemus indubitanter credere, quòd iniqui post-
quam æternis damnati suppliciiis fuerint, de paren-
tibus, & cognatis, & proximis suis, quos relique-
runt, cogitant, cum per semetipsam Veritas di-
cat, quia dives, qui in inferno sepultus fuerat, de
quinque fratribus, quos reliquerat, etiam in sup-
plicio positus curam gerebat. Præterea sciendum
est, quòd ignis in inferno, & ad consolationem non
lucet, & tamen ut magis torquet, ad aliquid lu-
cet. Nam sequaces quoque suos secum in tormen-
to reprobi, flamma illustrante visuri sunt, quorum
amore deliquerunt: quatenus eorum, qui vitam
carnaliter contra præcepta Conditoris amaverunt,
ipforum quoque interitus eos in augmento suæ
damnationis affligat. Quod profectò hoc eodem
Evangelio teste colligimus, in quo Veritate nun-
ciantes dives ille, quem contigit ad æterni incendij
tormenta descendere, quinque fratrum describitur
meminisse. Qui Abraham petiit, ut ad eorum eru-
ditionem Lazarum mitteret, ne illuc eos quando-
que venientes par pœna cruciaret. Qui igitur ad
doloris sui cumulum propinquorum absentium me-
minit, constat proculdubio, quia eos ad augmen-
tum supplicij paulò post potuit etiam præsentis vi-
dere; quid autem mirum si secum quoque reprobos
aspiciat cremari, qui ad doloris sui cumulum eum,
quem despexerat, in sinu Abrahae Lazarum vidit? Si
ergo ei, ut pœna cresceret, & vir electus apparuit,
cur non credendum sit, quòd in supplicio videre eos
etiam quos contra Deum dilexerat, possit? Qua ex
colligitur, quòd eos, quos inordinatè nunc re-
probi diligunt, miro judicij ordine secum tunc in
tormentis videbunt, ut pœnam propriæ punitionis
exaggeret, illa auctori præposita carnalis cognatio
pari ante oculos ultione damnata.

De spe ve-
niæ post
mortem.
In expof. B.
Tob. 8. c. 12.
et lib. 10. c.
19 et lib. 11
c. 31 post
med.

S.
GREG
RII
TOM

CAPUT LXXII.

Item unde supra.

De Lazaro, & divite: & de scientia animarum post mortem Dial. 4. c. 33.

Quod boni bonos in regno, & mali malos in supplicio cognoscant, in verbis Dominicis luce clarius est demonstratum. In quibus cum dictum esset, quod mortuus Lazarus portatus est ab Angelis in sinu Abraham, & mortuus dives sepultus est in inferno, subjunctum est: *Qui elevans oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu ejus, & ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma.* Cui Abraham dixit: *Fili, recordare, quia receperisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Dives autem de seipso, jam spem salutis non habens, ad promendam suorum salutem convertitur, dicens: *Rogate, pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum.* Quibus verbis aperte declaratur, quia & boni bonos, & mali cognoscunt malos. Siigitur Abraham Lazarum minime recognovisset, nequaquam ad divitem in tormentis positum, de transacta ejus contritione loqueretur dicens, quod mala receperit in vita sua. Et si mali malos non recognoscerent, nequaquam dives in tormentis positus, fratrum suorum etiam absentium meminisset. Quomodo enim presentes non posset agnoscere, qui etiam pro absentium memoria curavit exorare? Quia in re illud quoque ostenditur, quod & boni malos, & mali cognoscunt bonos. Nam & dives ab Abraham cognoscitur, cui dictum est: *Receperisti bona in vita tua:* & electus Lazarus à reprobo est divite cognitus, quem mitti precatur ex nomine, dicens: *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam.* In qua videlicet cognitione utriusque partis cumulus retributionis excrevit, & ut boni amplius gaudeant, qui secum eos lætari conspiciunt, quos amaverunt: & mali, dum cum eis torquentur, quos in hoc mundo despecto Deo dilexerunt, eos non solum sua, sed etiam eorum pœna consumat. Fit autem quiddam mirabilis in electis: quia non solum eos agnoscunt, quos in hoc mundo noverant, sed velut viros atque cognitos recognoscunt bonos, quos nunquam viderunt. Qui enim illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, non est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt.

CAPUT LXXIII.

Luc. 17. b. *Si haberetis fidem tanquam granum sinapis.*

De tribulatione electorum. In exp. B. Job. l. 1.

Sicut unguenta redolere latius nesciunt nisi commota, & sicut fragrantiam suam non nisi cum incendantur expandunt: ita sancti viri, omne, quod virtutibus redolent, in tribulationibus innotescunt. Unde & rectè in Evangelio dicitur: *Si habueritis fidem tanquam granum sinapis.* Granum quippe sinapis nisi conteratur, nequaquam vis virtutis ejus agnoscitur: nam non contritum, lens est, si verò conteritur, inardescit: & quid in se acerrimum lateat, ostendit. Sic unusquisque vir sanctus cum non pulsatur, despicibilis, & lenis aspicitur: si qua verò illum tritura persecutionis opprimat, mox omne, quod callidum sapit, ostentat, & in fervorem virtutis vertitur quodquid in illo ante despicabile, infirmumque videbatur; quodque in se per tranquillitatis temporalibus operuerit, exagitatibus tribulationibus coactus innotescit.

CAPUT LXXIV.

Occurrerunt ei decem leprosi, etc.

Luc. 17. c.

De decem leprosis hereticos designantibus. In exp. f. B. Job. l. 5. c. 10. circ. fin.

Hæretici hoc habent proprium, ut bonis mala permisceant, quatenus facilè sensui audientis illudant. Si enim prava semper dicerent, citius in sua pravitate cogniti, quod vellent, minime persuaderent. Rursum, si semper recta sentirent, profectò hæretici non fuissent. Itaque permiscet recta perverfis, ut ostendendo bona auditores ad se attrahant, & exhibendo mala latentis eos peste contumpan: ex rectis sensibus trahant, & ex perverfis feriant. Hi in præceptis Dei, sana insanaque locutione variantur. Unde in Evangelio decem leprosum sunt specie designati. Quorum colori sano dum vitiosus candor aspergitur, immoderato hoc candore fœdantur. Unde admonemur: *Non plus sapere, quam oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem.* Rom. 12.

Quoniam igitur in lepra & pars cutis in fulgorem ducitur, & pars in colore sano retinetur, rectè leprosi hæreticos exprimentur: quia dum rectis prava permiscet, & sanis insana, colorem sanum maculis aspergunt. Qui etiam, quia nec Deum diligunt, de quo malè sentiunt, nec proximum, à quo dividuntur, decalogi præceptis adversi sunt, & ideo ad deprecandum Dominum Christum veniunt. Et quoniam in ejus præceptis offenderant, ad illum unde offenderant vocant, ut salventur, clamant dicentes: *Iesu præceptor, miserere nostri:* quia enim in verbis illius se errasse significant, hunc salvandi humiliter præceptorem vocant. Cumque ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad formam salutis recurrunt, & curari meruerunt.

CAPUT LXXV.

Ubi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquila. Luc. 17. g.

De mansionibus sanctarum animarum post mortem. In exp. B. Job. l. 31. c. 36. v. 1. 4. dicit. c. 25.

An te restitutionem corporum quorundam anime justorum à caelesti regno, quibusdam ad huc mansionibus differuntur, quia de perfecta iustitia aliquid minus habuerant. Perfectorum verò justorum anime mox ut hujus carnis claustra exeunt, in caelestis regni sedibus recipiuntur. Quod & ipsa per se Veritas attestatur, dicens: *Ubi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquila.* Ac si aperte dicat: Qui caelesti sedi incarnatus vester Redemptor præsideo, electorum quoque animas, cum carne solvero, ad caelestia sublevaro. Ubi igitur ipse Redemptor noster est corpore, illuc proculdubio colliguntur justorum anime: & Paulus dissolvi desiderat, & cum Christo esse. Qui ergo Christum esse in celo non dubitat, nec animam Pauli in celo esse negat.

CAPUT LXXVI.

Ieiuno bis in sabbato.

Luc. 18. b.

De custodia bonorum operum. In exp. B. Job. l. 19. c. 17. sub fin. & in Eccl. Homil. 7. ante med.

Si qua civitas contra insidiantes inimicos magno vallatur aggere, fortibus cingatur muris, ex omni parte infomni muniatur custodia, unum verò foramen in ea tantummodo immunitum per negligentiam relinquatur, inde proculdubio hostis ingreditur, qui undique exclusus esse videbatur. Pharisæus, qui in templum oraturus ascendit, civitatem mentis suæ quanta munitione vallaverit, audiamus: *Ieiuno bis in sabbato, decimas de omnium, quæ possideo, qui præmisit: Deus, gratias ago tibi.* Rectè quippe Deo gratias agebat, à quo acceperat bona, quæ fecerat. Magna certè munimina adhi-

buit, sed videamus ubi insidiant hosti foramen immunitum reliquit. *Quia non sum sicut ceteri hominum raptores, iniuste, adulteri, velut etiam hic Publicanus.* Ecce civitatem sui cordis insidiantibus hostibus per elationem aperuit, quam frustra per jejunium & eleemosynas clausit. Incassum cetera sunt munita, cum locus unus, de quo hosti pateret aditus, non est munitus. Gratas recte egit, sed se perverse super Publicanum extulit. Civitatem sui cordis extollendo prodidit, quam abstinendo, & largiendo servavit: victa est per abstinentiam gula, ventrisque ingluvies destructa, separata est largitate, tenacia, & avaritia depressa. Quibus hoc laboribus actum credimus? Sed o quot labores, uno vitio percussi ceciderunt! quanta bona unius culpae gladio perempta sunt! Unde magnopere oportet bona semper agere, & ab ipsis nos bonis operibus in cogitatione cautè custodire; ne si mentem elevat, bona non sint, quae non Auctori militant, sed elationi. De qua re non inordinate agimus, si ex libris licet non canonicis, sed tamen ad edificationem Ecclesiae editis testimonium proferamus. Eleazar namque in praelio elephantem feriens stravit, sed sub ipso, quem extinxit, occubuit. Quos ergo iste significat, quem sua victoria oppressit, nisi eos, qui vitia superant, sed sub ipsa, quae subigunt, superbiendo succumbunt? Quasi enim sub hoste, quem prostravit, moritur, qui de culpa, quam superat, elevatur. Sancti igitur in omni opere suo sollicitè invigilent, ne aut prava agant, aut postquam recta, quae praecepta sunt, egerint, bonis actibus expletis in suis cogitationibus intumescant: & tanto gravius offendant, quanto in his, quae iuste videntur agere, foris occultius peccant. Perit enim omne quod agitur, si non humilitate sollicitè custodiatur.

1. Mach. 6.

CAPUT LXXVII.

Luc. 19. 4 Egressus Iesus perambulabat Iericho, & ecce Zachaeus querebat videre eum, quis esset.

De laudabili fatuitate. In expof. B. 106. l. 27. 27. sub fin.

Si veraciter esse sapientes, & ipsam Dei sapientiam contemplari appetimus, stultos nos humiliter cognoscamus. Relinquamus noxiam sapientiam, discamus laudabile fatuitatem. Hinc quippe scriptum est: *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat, ut sit sapiens.* Hinc Evangelicae historiae verba testantur, quia Zachaeus cum videre praeteritum Dominum cernebat. Sycomorus quippe, sicut fatua dicitur. Pusillus itaque Zachaeus sycomorum subit, & Dominum vidit: quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt, ipsi Dei sapientiam subtiliter contemplantur. Pusillitatem namque nostram ad videndum Dominum turba praepedit, qui infirmitatem humanae mentis ne lucem Veritatis intendat, curarum saecularium tumultus premit. Sed prudenter sycomorum ascendimus, si providè eam, quae divinitus praecipitur, stultitiam mente teneamus. Quid enim in hoc mundo stultius, quam amissa non querere, possessa sapientibus relaxare, nullam pro acceptis injuriam reddere, immo adjunctis aliis patientiam praebere? Quasi enim sycomorum nos ascendere Dominus praecipit, cum dicit: *Qui auferit quae tua sunt, ne repetas.* Et rursum: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam, praebe illi & alteram.* Per sycomorum transiens Dominus cernitur, quia per hanc sapientem stultitiam, etsi necdum ut est solidè, jam tamen per contemplationis lumen, quasi in transitu Dei sapientia videtur: quam videre nequeunt, qui sibi sapientes videntur; quia ad conspiciendum Dominum in elata cogita-

Luc. 6. 48. 5. Mar. 5.

tionum suarum turba deprehensi, adhuc sycomori arborem non invenerunt.

CAPUT LXXVIII.

Dixit Zachaeus ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Luc. 19. 6

Estimationem pretij non habet, sed tamen regnum Dei tantum valet, quantum habes; valet Petro & Andrea, dimissis retibus, & navi: valet viduae duobus minutis: valet alteri calice aquae frigidae: valet etiam Zachaeo dimidio substantiae: quia dimidium aliud ad hoc, quod iniuste abstulit, restituendum in quadruplum reservavit. Exteriora enim nostra Domino quamlibet parva sufficiunt: cor namque, & non substantiam pensat: nec perpendit quantum in ejus sacrificio, sed ex quanto proferatur: regnum itaque Dei, ut diximus, tantum valet, quantum habes. Pensate igitur, fratres, quid vilius cum emitur, quid charius cum possidetur? Praeterea si quis avaritiae aestibus anhelans aliena diripuit, aspiciat hunc Zachaeum, qui, si quid alicui abstulit, quadruplum reddidit.

De emptio-
ne regni
caelestis.
Hom. 5.
in Evang.
26.

CAPUT LXXIX.

Negotiamini dum venio.

Luc. 19. 1

Debet sollicitè sacerdotes pensare quod lucrum Deo faciunt, qui accepto talento ab eo ad negotium missi sunt. Etenim ipse Dominus dicit: *Negotiamini dum venio.* Ecce jam venit, ecce de nostro negotio lucrum requirit. Quale ei animarum lucrum de nostra negotiatione monstrabimus? Quot ejus conspectui manipulos animarum de praedicationis nostrae segete illaturi fumus? Ponamus ante oculos nostros illum tantae districtiois diem, quo iudex veniet, & rationem cum servis, quibus talenta credidit, ponet. Ecce in majestate terribili, inter Angelorum & Archangelorum choros videbitur, in illo tanto examine electorum omnium & reprobatorum multitudo deducetur, & unusquisque quid sit operatus, ostendetur. Ibi omnes Dominici gregis arietes cum animarum lucris apparebunt, qui sanctis suis praedicationibus Deo post se subditum gregem trahunt. Cum igitur tot pastores cum gregibus suis, ante aeterni pastoris oculos venerint, quid nos miseri dicturi sumus? qui ad Dominum nostrum, post negotium vacui redimus, qui pastoris nomen habuimus, & oves quas ex nutrimento nostro debeamus ostendere non habemus? Hic pastores vocati sumus, & ibi gregem non ducimus. Et per nos quidem fideles ad sanctum baptismum veniunt, nostris precibus benedicuntur, & per impositionem manuum nostrarum à Domino Spiritum sanctum accipiunt, atque ipsi ad regnum caelorum pertingunt, & ecce nos deorsum per negligentiam nostram tendimus. Ingrediuntur electi sacerdotum manibus expiati caelestem patriam: & sacerdotes ipsi per vitam reprobam ad inferni supplicia festinant. Cui ergo rei, cui similes dixerim sacerdotes malos, nisi aquae baptismatis, quae peccata baptismatorum diluens, illos ad caeleste regnum mittit, & ipsa postea descendit ad cloacas? timeamus haec, fratres, conveniat actioni nostrae ipsum ministerium nostrum. De peccatorum nostrum quotidie relaxatione cogitemus, ne nostra vita peccato obligata remaneat, per quam omnipotens Deus alios quotidie solvit. Consideremus sine cessatione negotium nostrum, pensemus pondus, quod suscepimus: faciamus quotidie nobiscum rationes, quas cum Iudice

De rectoribus
sanctae
Ecclesiae.
Hom. 17.
in Evang.

nostro habebimus, & de negotio quod accepimus, omnipotenti Domino fructum nos reddere præparemus.

CAPUT LXXX.

Luc. 19. c. *Ecce mna tua, quam habui repositam in sudario.*

De regimine animorum. *Cura Pass. par. 1. c. 9.*
Ille, qui virtutibus pollet, coactus ad regimen debet venire, virtutibus vacuus ne coactus præsumat accedere. Ille si omnino renititur, caveat ne acceptam pecuniam in sudario ligans, de ejus occultatione judicetur. Pecuniam quippe in sudario ligare, est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. At contra: Iste cum regimen appetit, attendat ne per exemplum pravi operis Pharisæorum more ad ingressus regni tendentibus obstaculum fiat: quia juxta summi Magistrum vocem, nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt.

CAPUT LXXXI.

Luc. 19. d. *Tollite ab eo talentum, & inutilem servum ejicite in tenebras exteriores.*

De prædicatoribus. *Hom. 6. in Evang.*
Unusquisque vestrum, in quantum sufficit, in quantum aspirationis supernæ gratiam accipit, à pravitate proximorum animos revocare, & ad bene operandum exhortari, æternum quoque regnum, vel supplicium erranti debet denunciare. Et nemo dicat: Admonere non sufficio, exhortari idoneus non sum. Quantum potes, exhibe; ne talentum malè servatum, quod acceperas, in tormentis pendere exarigas. Neque enim plus quam unum talentum acceperat, qui hoc abscondere magis studuit, quam erogare. Et scimus quòd in Dei tabernaculo non solum phialæ, sed præcipiente Domino, etiam cyathi facti sunt. Per phialas quippe exuberans doctrina, per cyathos verò parva & angusta designatur scientia. Alius doctrina veritatis plenus, audientium mentes inebriat: per hoc ergo, quod dicit, profectò phialam porrigit. Alius quod sentit explere non valet; sed quia hoc utcumque denunciat, profectò per cyathum gustum præbet. In Dei tabernaculo, id est, in sancta Ecclesia positi, si per doctrinam sapientiæ ministrare phialas minimè potestis, in quantum pro divina largitate sufficitis, boni verbi cyathos date proximis vestris. In quantum vos profecisse pensatis, etiam alios trahite, in via Dei habere socios desiderate. Si ad Deum tenditis, curate ne ad eum soli veniatis. Hinc enim scriptum est: *Qui audit, dicat: Veni.* Ut qui jam in corde vocem superni amoris acceperit, etiam foris proximis vocem reddat exhortationis. Et fortasse panem, ut indigenti porrigit eleemosynam, non habet: sed majus est, quod tribuere valet, qui linguam habet. Plus est enim verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quam ventrem mortuæ carnis pane tereno satiare. Nolite ergo, fratres, proximis vestris eleemosynam verbi subtrahere.

CAPUT LXXXII.

Luc. 21. d. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

De patientia. *Cura Pass. par. 3. c. 10.*
Sic enim conditi mirabiliter sumus, ut ratio animam, & anima possideat corpus. Jus verò animæ à corporis possessione repellitur, si non prius anima à ratione possidetur. Custodem igitur conditionis nostræ patientiam Dominus esse monstravit: quia in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. Quanta

ergo sit impatientiæ culpa, cognoscimus, per quam & hoc ipsum amitimus possidere, quod sumus.

In expof. B. Job. l. 5. c. 13.
Quia verò perfectio de patientia nascitur, statim sub infertur: Ille enim verè perfectus est, qui erga imperfectionem proximi impatiens non est: qui patientiam servare contemnit, socialem vitam citius per impatientiam deserit: neque enim servari unquam concordia nisi per solam patientiam valet. Crebrò namque in humana actione nascitur, unde mentes hominum vicissim à sua unitate & dilectione separentur. Et nisi ad adversa toleranda in animo se præparent, cum adversitatis aliquid acciderit, quod animus ferre non valet, fraternam concordiam relinquunt. Sed qui alienam imperfectionem ferre non valens deserit, ipse sibi testis est, quòd perfectè nec dum proficit: hinc est quòd in Evangelio, ut supra commemoravimus, Veritas dicit: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quid est enim animas possidere, nisi perfectè in omnibus vivere, cunctis mentis motibus ex virtutis arce dominari? Qui igitur patientiam tenet, animam possidet: quia inde contra adversa omnia fortis efficitur, unde sibi & seipsum vincendo dominatur. Et quod laudabiliter frangit, infractum se fortiter exerit, quia cum in suis se voluptatibus superat, sese ad contraria invictum parat.

CAPUT LXXXIII.

Accepto pane, gratias egit.

Luc. 22. b

De passione Domini. In expof. B. Job. l. 2. c. 31.
Dominus noster Jesus Christus in se credentes dedocet, ut in flagellis positi benedicere Domino sciant, & gratias agere. Cum enim, teste Evangelio, propinquare passioni dicitur, accepto pane gratias egisse perhibetur. Gratias itaque agit, qui flagella alienæ iniquitatis suscipit, & qui nil dignum percussione exhibuit, humiliter in percussione benedicit: ut hinc videlicet ostendat, quid unusquisque in flagello culpæ propriæ facere debeat, si ipse æquanimiter flagella culpæ portat alienæ: ut hinc ostendat quid in corruptione faciat subditus, si in flagello positus patri gratias agit æqualis.

CAPUT LXXXIV.

Iesus factus in agonia, prolixius orabat.

Luc. 22. e

De timore mortis. In expof. B. Job. l. 34.
Electi Dei semper districta Dei judicia super se metuunt: tunc tamen hæc vehementer pertimescunt, cum ad solvendum humanæ conditionis debitum venientes, districto judici propinquare se cernunt, & fit tantò timor acrior, quantò & retributio æterna vicinior. Crescit pavor vicina retributione justitiæ, & urgente solutione carnis, quantò magis districtum judicium jam jamque cernitur, tantò vehementius formidatur. Et si ea, quæ sciunt, nunquam se prætermisisse meminerunt, formidant tamen illa quæ nesciunt: quia videlicet semetipsos dijudicare & comprehendere omnino non possunt, & urgente exitu, subtiliori terrentur metu. Vnde Redemptor noster solutioni carnis appropinquans, & membrorum suorum speciem servans, factus in agonia cepit prolixius orare. Quid enim pro se ille cum agonia peteret, qui in terris positus cælestia cum potestate tribuebat? Sed appropinquante morte, nostræ mentis in se certamen expressit, qui vim quandam terroris & formidinis patimur, cum per solutionem carnis æterno judicio propinquamus. Neque enim tunc enjussibet anima immeritò terretur, quando post pusillum hoc invenit, quòd in æternum mutare non possit.

CAPUT LXXXV.

Luc. 22. c

Amice, ad quid venisti?

De gratia benignitatis. In exp. B. Tob. 1. 3.

Illos, qui nobis adverfantur, amicos nominare debemus, sicut à Domino ipsi quoque traditori dicitur: *Amice, ad quid venisti?* Et dives, qui inferni igne exurit, Abraham filius vocatur: quia etsi per nos mali corrigi negligunt, dignum tamen est, ut à nobis non ex sua nequitia, sed ex nostra benignitate nominentur.

CAPUT LXXXVI.

Luc. 22. f

Cùm autem vidisset ancilla quadam ostiaria sedentem Petrum ad lumen, & eum visser inruita, dixit: Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? negavit ille, & dixit: Non sum.

De negatione Petri Apostoli. In exp. B. Tob. 1. 14. & in hom. 30. in Evang. post med.

Quales doctores sanctæ Ecclesiæ ante adventum illius, cuius spiritus fuerint, scimus: & post adventum illius, cuius fortitudinis sint facti, conspicimus. Certè ipse pastor Ecclesiæ & primus Apostolorum, ad cuius sacratissimum corpus sedemus, quantæ debilitatis, quantæque formidinis fuerit ancilla ostiaria requisita dicat. Una enim mulieris voce percussus, dum mori timuit, vitam negavit. Qui non pœnis, non afflictionibus, non terribili cuiusquam potestate, sed unius mancipij sola est prostratus interrogatio. Et quidem mancipium, ne sexus firmior terribilis demonstraretur, ancilla est inquirentem tentatus. Rursusque ut talis sexus infirmitas etiam officij sui dejectione vilesceret, non ab ancilla tantummodo, sed ab ostiaria ancilla requisitus est. Ecce quàm vilis est ad tentandum persona requisita: ut apertè proderetur, quantum eum timoris infirmitas possideret, qui nec ante vocem ostiariæ ancillæ subsisteret. Et pensandum, quia comprehensum Petrus negavit in terra, quem suspensum latro confessus est in cruce. Sed vir iste tantæ formidinis, qualis post adventum sancti Spiritus existat audiamus: fit conventus magistratus, & seniorum, cæsis denunciatur Apostolis, ne in nomine Jesu loqui debeant. Petrus auctoritate magna respondit: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Et rursus: *Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quàm Deum, iudicate. Non enim possumus, quæ vidimus, & audivimus, non loqui. Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Ecce gaudet Petrus in verberibus, qui quandoque in verbis timebat: & qui prius ancillæ vocem requisitus timuit, post adventum sancti Spiritus, vires principum cæsus premit. Considerandum verò nobis est, cur omnipotens Deus, eum, quem cunctæ præferre disposuerat Ecclesiæ, ancillæ vocem pertimescere, & seipsum permisit negare? Quod nimirum actum esse pietatis magnæ cognoscimus dispensatione, ut is, qui futurus erat pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum sibi ostendit, & tunc ceteris præposuit, ut ex infirmitate sua cognosceret, quàm misericorditer aliena infirma toleraret.

Act. 5. f

CAPUT LXXXVII.

Luc. 22. f

Et conversus Dominus respexit Petrum.

De diversitate peccati

Duobus modis à Domino peccator unusquisque respicitur, cùm aut à peccato convertitur, aut

A pro peccato punitur. De respectu conversionis dicitur, *quia respexit Dominus Petrum, & recordatus est* In exp. B. Tob. 1. 8. c. 13 *Petrus verbi, quod dixerat Iesus, & egressus foras flevit amarè.* Misericordia quippe Redemptoris infirmitatis nostræ duritiam cùm respicit, ad penitentiam emollit. Nequaquam enim post mortem liberat, quem ante mortem ad veniam gratia non reformat. Hinc Psalmista ait: *Quoniam in sæculum misericordia ejus.* Quia nimirum quem nequaquam modò misericordia eripit, sola post præfens sæculum justitia addicit. De respectu rursus ultionis dicitur: *Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Sciendum est autem quòd omne peccatum tribus modis admittitur: In exp. B. Tob. 1. 25. c. 11 nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut studio perpetratur. Et gravius quidem infirmitate, quàm ignorantia, sed multò gravius studio, quàm infirmitate peccatur. Ignorantiâ Paulus peccaverat, cùm dicebat: *Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate.* Petrus verò infirmitate peccavit: quando omne in eo robur fidei, quod Domino perhibuit, una vox puellæ concussit, & Deum, quem corde tenuit, voce denegavit. Sed quia infirmitatis culpa vel ignorantia eò facilius tergitur, quò non studio perpetratur, Paulus, qui ignoravit, sciendo correxit: & Petrus motam, & quasi arentem jam radicem fidei lacrymis rigidando solidavit. Si ergo fortasse aliquis labitur in fide, Petrum aspiciat, qui amarè flevit quod per infirmitatem timoris negaverat. Ex industria verò peccaverant ij, de quibus ipse per se Magister dicebat: In exp. B. Tob. 1. 25. c. 11 *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et paulò post: Et viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum.* Aliud est enim bona non facere, aliud bonorum odisse doctorem: sicut aliud est præcipitatione, aliud deliberatione peccare. Sæpè enim peccatum præcipitatione committitur, quod tamen consilio & deliberatione damnatur. Ex infirmitate enim plerumque solet accidere, amare bonum, sed implere non posse: ex studio non peccare, est bonum nec facere, nec amare. Sicut ergo nonnunquam gravius est peccatum diligere, quàm perpetrare; ita nequius est odisse justitiam, quàm non fecisse. Sunt ergo nonnulli in Ecclesia, qui non solum bona non faciunt, sed etiam persequuntur, & quæ ipsi facere negligunt, etiam in aliis detestantur. Horum peccatum scilicet non ex infirmitate vel ignorantia, sed ex solo studio perpetratur: quia videlicet, si vellent implere bona, nec tamen possent, ea, quæ in se negligunt, saltem in aliis amarent. Si enim ea ipsi vel solo voto appetere, facta ab aliis non odissent, sed quia bona eadem audiendo cognoscunt, vivendo despiciunt, animadvertendo persequuntur. Sunt item quidam in Ecclesia, qui bona, quæ facere despiciunt, etiam scire contemnant. Quia enim scriptum est: Luc. 11 *Servus nesciens voluntatem Domini sui, & faciens digna plagis, vapulabit paucis. Et servus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens juxta eam, plagis vapulabit multis:* Impunitatem peccandi existimant remedium nesciendi. Qui nimirum sola superbiæ caligine tenebescunt: & ideo non discernunt, quia aliud est nescisse, aliud scire noluisse. Nescire enim est, ignorantia: scire noluisse, superbia. Et tantò magis excusationem non possunt habere, quia nesciant: quantò magis eis etiam nolentibus humilitatis Dominicæ facta, & bene vivendi exempla opponuntur, ab eo monstrata, quæ cognoscant.

CAPUT

CAPUT LXXXVIII.

CAPUT X C.

Luc. 23. 6 Interrogabat Iesum Herodes multis sermonibus: at ipse nihil ei respondebat.

De discretionem ta- cendi. In expof. B. Job. l. 22. c. 12.

Joan. 1.

SAncti viri, cum audientibus prodesse nequeunt, etiam despici tacentes volunt, ne de sua sapientia gloriantur ostentatione. Cumque prudenter aliquid dicunt, non suam gloriam, sed auditorum vitam querunt. Cum vero conspiciunt, quia vitam auditorum loquendo lucrari non possunt, tacendo scientiam suam abscondunt: ad imitandam quippe vitam Domini quasi ad quoddam nobis propositum signum currimus: qui pro redemptione nostra moriens in cruce, tenebrosis nostris mentibus lucem per lignum, sicut lampas fudit. Hac nos lampade Joannes illuminari conspexerat; cum dicebat: Erat lux vera, qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Hujus lampadis flammam Herodes explorare voluit, cum ejus miracula videre concupivit, sicut scriptum est: Herodes, viso Iesu, gavisus est: erat enim ex multo tempore cupiens videre eum, eo quod audisset multa de illo, & sperabat signum aliquod ab eo videre fieri, ubi & subditur: Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse nihil ei respondebat. Lampas quippe ante ejus oculos nullo radio lucis emicuit: quia ei, qui se non pie, sed curiosè quaesierat, nil de se mirabile ostendit. Inquisitus itaque Dominus tacuit, expectatus miracula exhibere contempsit: quia Herodem non profectum quaerere, sed scientiam vel signa mirari vel le perspexit. Sese igitur in occultis retinens, apud se eos, quos exteriora quaerere comperit, ingratos foris reliquit: magis eligens apertè à superbientibus despici, quam à non credentibus vacua voce laudari. Quia enim constantè tacuit, ab Herode derisus & despectus exivit, sicut scriptum est: Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illi induitum veste alba. Quod videlicet factum oportet nos audientes discere, ut quoties auditores nostri nostra nolunt quasi laudanda cognoscere, non autem sua perverfa mutare, omnino taceamus: ne si ostentationis studio verbum Dei loquimur, & illorum culpa, quae erat, esse non desinat: & nostra, quae non erat, fiat.

CAPUT LXXXIX.

Luc. 23. 4 Si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet?

De significatione ligni. In expof. B. Job. l. 12. c. 3. Hier. 11. Ezech. 17. Luc. 14.

IN Scriptura sacra, ligni nomine, aliquando Icrux, aliquando vir justus, aut injustus, aliquando verò incarnata Dei sapientia figuratur. Crux enim per lignum signatur cum dicitur: Mittamus lignum in panem ejus. Lignum quippe mittere in panem, est Dominico corpori crucem adhibere. Rursum ligni nomine vir justus, aut injustus exprimitur, sicut per Prophetam Dominus dicit: Ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile: quia juxta ejusdem Veritatis vocem, Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Rursum per lignum incarnata Dei sapientia figuratur, sicut de ea scriptum est. Lignum vitae est his, qui apprehenderint eam. Et sicut ipsa ait: Si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Se enim lignum viride, & nos aridum lignum dixit: quoniam ipse vim Divinitatis in se habuit, nos verò, qui puri homines sumus, lignum aridum sumus.

Postquam venerunt in locum, qui vocatur Calvaria, ubi crucifixerunt Dominum Iesum, & latrones: unum à dextris, & alterum à sinistris.

Ecce, fratres charissimi, ad pœnam crucis Con- De Christi ditor noster sine culpa pro peccatoribus adve- morte, quae nit, & pro humano genere, qui morti nihil debe- diabolum bat, per crucis supplicium occubuit, & inde anti- vicit. quum hostem in æternum perculit; unde scribitur super Ezech. contra se manus persecutorum temporaliter per- Hom. 25. misit: quod apertè Dominus beato Job indicat per- Job. 40. dens: Nunquid capies Leviathan hamo? In hamo esca ostenditur: aculeus occultatur. Leviathan igitur, id est, antiquum serpentem diabolum Pater omnipotens hamo cepit; quoniam ad mortem illius unigenitum filium incarnatum misit, in quo & caro passibilis videri posset, & Divinitas impassibilis videri non posset. Cumque in eo serpens iste per manus persecutorum escam corporis mordit, Divinitatis illius aculeus perforavit. Priùs autem eum in miraculis Deum cognoverat, sed de cognitione sua ad dubitationem cœdit, quando hunc passibilem vidit. Quasi hamus ergo fauces glutientis tenuit, dum in illo carnis esca patuit; quem devorator appeteret, & Divinitas tempore passionis latuit, quæ necaret. In hamo ejus incarnationis captus est, quia dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo Divinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, quæ devoratorum ad se duceret, ibi Divinitas; quæ perforaret, ibi aperta infirmitas, quæ provocaret: ibi occulta virtus, quæ raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est, quoniam inde interit, unde momordit. Quos ergo jure tenebat mortales, perdidit: quoniam eum, in quo jus non habuit, morte crucis appetere immortalem præsumpsit. Ecce antiquus hostis, ea, quæ de humano genere ceperat, spolia amisit, & supplantationis suæ victoriam, cum Redemptor noster in cruce moreretur, perdidit.

CAPUT XCI.

Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt.

UNA & summa est probatio charitatis, si & ipse De chari- diligitur, qui adversatur. Hinc est, quòd ip- tate, & o- sa Veritas & crucis patibulum sustinet, & tamen ratione re- ipsis suis persecutoribus affectum dilectionis impen- demptoris. dit, dum in cruce Patrem exorat pro eis. Quid ergo Hom. 27. mirum, si inimicos diligit discipuli, dum vivunt: super Ezech. quando & tunc inimicos diligit magister, cum occiditur? Sciendum est autem quòd absque iniquitate manus suæ Dominus ab inimicis enim occideretur, Isr. 53: pertulit, qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus; & tamen crucis dolorem pro nostra redemptione toleravit. Qui solus præ omnibus ad Deum preces mundas habuit: qui in ipso dolore passionis pro persecutoribus exoravit dicens: Pater, dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt. Quid enim dici, & quid in prece mundus potest cogitari, quam cum & illis misericordia intercessionis impenditur, à quibus dolor toleratur? Unde factum est, ut Redemptoris nostri sanguinem, quem persecutores savientes fuderant, postmodum credentes lambere, eumque Dei filium esse prædicarent.

CAPUT XCII.

Luc. 23. f. *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.*

AD indignam mentem veniens Deus dignam sibi exhibet veniendo, & facit in ea meritum, quod remuneret: qui hoc solum invenerat, quod puniret. Liber inter hæc, mentis oculos ad illum latronem reducere, qui de fauce ascendit crucem, de cruce Paradisum. Intueamur qualis ad patibulum venit, & à patibulo qualis abscessit. Venit reus fraterno sanguine, venit cruentus, sed internâ gratiâ est in cruce mutatus. Et ille, qui mortem fratri intulit, morientis Domini vitam prædicavit, dicens: *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.* In cruce clavi manus ejus pedesque ligaverant: nihilque in eo à pœnis liberum, nisi cor & lingua remanserant; inspirante Deo, torum illi obtulit, quod in se liberum invenit, ut juxta hoc, quod scriptum est, corde crederet ad justitiam, ore confiteretur ad salutem. In corde verò fidelium tres summopere manere virtutes restatur Apostolus dicens: *Nunc autem manent fides, spes, charitas: quas cunctas subita repletus gratia, & accepit latro, & servavit in cruce.* Fidem namque habuit, qui regnaturum Dominum credidit: quem secum pariter morientem vidit. Spem habuit qui regni ejus aditum postulavit dicens: *Memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Charitatem quoque in morte sua vivaciter tenuit, qui fratrem, & collatorem pro simili scelere morientem de iniquitate sua arguit, & ei vitam, quem non cognoverat, prædicavit, dicens: *Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es: Et nos quidem justè, nam digna scilicet recipimus: hic verò nihil mali gessit.* Ille, qui talis ad crucem venit ex culpa, ecce qualis à cruce recedit ex gratia. Confitebatur Dominum, quem videbat secum humana infirmitate morientem, quando negabant Apostoli eum, quem miracula viderant divina virtute facientem. Sed hi, qui salvari hominem propriis viribus astruunt, eandem confessionem hominis ab ipsius esse virtute suspicantur. Quod si ita esset, in Dei laude Psalmista non diceret: *Confessio, & magnificentia opus ejus.* Ab eo itaque accipimus recta confiteri, à quo nobis & magna datur operari.

CAPUT XCIII.

Luc. 23. f. *Hodie mecum eris in paradiso.*

Prestat, fratres charissimi, magnam veniæ fiduciam latro ille venerabilis, qui non inde venerabilis, unde latro. Nam latro ex crudelitate, venerabilis ex confessione. Cogitate, ergo, cogitate, quam sint incomprehensibilia in omnipotente Deo misericordiæ viscera: latro iste cruentis manibus abstractus à fauce itineris, suspensus est in patibulo crucis. Ibi confessus, ibi sanatus est, ibi audire meruit: *Hodie mecum eris in paradiso.* Quid est hoc? Quis tantam bonitatem Dei dicere, quis æstimare sufficiat? De ipsa pœna criminis pervenit ad præmia virtutis: Si quis igitur contra proximum suum, in malitia crudelitatis exarsit, aspiciat hunc latronem, qui in ipso mortis articulo ad vitæ præmia pœnitendo pervenit. Ab spei ergo certitudine nulla nos malorum nostrorum qualitas, nulla quantitas frangat, quoniam omnipotens Deus, si ad Deum toto corde confurgimus, spem veniæ reddet, & nobis per lamenta pœnitentiæ viam misericordiæ, & pietatis aperiet.

CAPUT XCIV.

Vna sabbati quibusdam mulieribus valde diluculo ad monumentum venientibus, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti, qui dixerunt eis: Quid queritis viventem cum mortuis? non est hic, sed surrexit.

DEi filius idcirco inter nos homo factus est, ut non solum nos sanguine fuso redimeret, sed etiam ostenso exemplo commutaret. In conversione igitur nostra, & veniendo alia invenit, & vivendo alia docuit. Studebant enim omnes superba Adam stirpe progeniti, prospera vitæ præsentis appetere, adversa devitare, opprobria fugere, gloriam sequi. Venit inter eos incarnatus Dominus adversa appetens, prospera spernens, opprobria amplectens, gloriam fugiens. Nam cum Judæi illum regem sibi constituere voluissent, fieri rex refugit: cum verò eum interficere molirentur, sponte ad crucis patibulum venit. Fugit ergo, quod omnes appetunt: appetiit quod omnes fugiunt: sed cum fugit quod omnes appetunt, appetiit quod omnes fugiunt: fecit quod omnes mirarentur, ut & mortuus ipse resurgeret, & morte sua alios de morte resuscitaret. Duæ quippe vitæ sunt hominis in corpore consistentis, una ante mortem, alia post resurrectionem: quarum unam omnes agendo noverant, aliam nesciebant; & humanum genus soli huic, quam noverat, intendebat: venit per carnem Dominus, & dum suscepit unam, alteram demonstravit: quia dum hanc nobis cognitam suscepit, illam, quæ nobis est incognita, ostendit. Moriendo quippe vitam exercuit, quam tenemus: resurgendo aperuit, quam quæramus: exemplo suo nos docens quod hæc vita, quam ante mortem ducimus, non propter se sit amanda, sed propter alteram toleranda. Redemptor ergo noster suscepit mortem, ne mori timeremus: ostendit resurrectionem, ut nos surgere posse confidamus. Unde & eandem mortem non plusquam triduanam esse voluit, ne si in illo resurrectio differretur, in nobis omnimodo desperaretur. Mortem igitur transitorie, id est, ad triduum contigit, atque in eam mortem, quæ contigit, nequaquam sicut nos usque ad finem sæculi remansit. Dum ergo die tertio resurrexit, quid in ejus corpore, id est, in Ecclesia sequatur, ostendit. Exemplo quippe monstravit, quod promissit in præmio: ut sicut ipsum resurrexisset fideles agnoscerent, ita in se ipsi in fine mundi resurrectionis præmia sperarent.

CAPUT XCV.

Duo ex discipulis ibant ipsa die in castellum, nomine Emmaüs.

SANCTI Apostoli in hoc Ecclesiæ corpore quasi dentes idcirco sunt positi, ut vitam carnalium correptione mordeant, eamque à suæ pertinaciæ duritia confringant. Unde & primo Apostolorum quasi denti in ejus corpore posito dicitur: *Malta & manduca.* Sed Dominicæ passionis tempore isti dentes præ timore mortis amiserunt morsum correptionis, amiserunt fiduciam roboris, amiserunt efficaciam omnimodæ operationis: ita, ut duo ex illis ambulantes post ejus mortem, & resurrectionem in via loquerentur ac dicerent: *Nos sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel.* Confabulabantur adhuc de Domino, sed jam in illo minimè credebant, virtutem bonæ operationis amiserant, & sola de illo confabulationis verba retinebant. Perdiderunt morsum correptionis, & habebant motum locutionis:

S.
GREG
RII
TOMI

confabulari noverant, sed prædicare jam eum, aut mordere infidelium vitia formidabant. Sciendum est autem, moris esse sacre Scripturæ, ut ipsi, qui scribunt, sic de se in illa, quasi de aliis loquantur. Hinc Joannes dicit: *Discipulus ille, quem diligebat Iesus*. Hinc Lucas ait quod ambularent duo ex discipulis in via, Cleophas, & alius: quem profecto alium dum tam studiosè tacuit, ut quidam dicunt, seipsum monstravit.

CAPUT XCVI.

Luc. 24. c. *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via?*

OMnes, quos Spiritus sanctus repleverit, ardentes pariter, & loquentes facit. Ideo sancti Doctores, cum Deum amandò prædicant, corda audientium inflamment. Nam & otiosus est sermo Doctoris, si præbere non valeat incendium amoris. Hoc doctrinæ incendium ab ipso Veritatis ore conceperant, qui dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?* Exaudito quippe sermone animus inardescit, torporis frigus recedit. Fit in superno desiderio mens anxia, à concupiscentiis terrenis aliena: amor verus, qui hanc repleverit, fletibus cruciat: & quæ torpebat prius per desideria, postmodum ardet per verba, & quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur.

CAPUT XCVII.

Luc. 24. f. *Stetit Iesus in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis.*

Dominus, & Redemptor noster quamvis occidit per passionem potuit, per resurrectionem tamen gloriam rursus ad vitæ viriditatem venit: & per virtutem Dei extincta caro illius ad vitam rediit, juxta quod scriptum est: *Quem Deus suscitavit à mortuis*. Quia enim Deus trinitas est, extinctam carnem unigeniti filij sancta Trinitas, id est, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus resuscitavit. Resurrectionis verò suæ solemnitate celebrata, quibusdam provectionum accessibus innotuit incorruptio corporis, quod resumpsit. Luca quippe attestante didicimus, quòd quibusdam in monumento se querentibus prius Angelos misit, & rursus de se in via loquentibus, ipse quidem, sed non cognoscendus apparuit, qui post exhortationis moras se cognoscendum in fractione panis monstravit: ad extremum verò repente ingrediens, non solum se cognoscibilem, sed etiam palpabilem præbuit. Præterea eadem ipsa Veritas, quæ repente quos vellet roborare, potuisset; ut exemplum sequentibus daret, ne imperfecti prædicare præsumerent, ipso die, quo cælos ascendit, postquam plene discipulos de virtute prædicationis instruxit, illico adjunxit: *Vos autem sedete in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto*. In civitate quippe consedemus, si intra mentium nostrorum nos claustra constringimus, ne loquendo exterius evagemur; ut cum virtute divina perfecte induimur, tunc quasi à nobismetipsis foras etiam alios instruentes exeamus. Quia igitur infirma gestabant adhuc corda discipuli in cognitione tanti mysterij, fuerant ista dispensatione nutriendi, ut paulisper aliquid querentes invenirent, invenièntes crescerent, & crescentes cognita robustius tenerent. Illa igitur Apostolorum debilitas, quæ in morte Domini expavit, & negavit, & negando aruit, per resurrectionis ejus gloriam rursus ad fidem irruit: & prædicatione ejus ab Apostolis per Gentes diffusa (quia Judæorum perfidia despecta fuit) quoniam

S. Greg. Tom. III.

A occidi carne potuit, ex resurrectione illius multiplicari longè lateque fideles creverunt.

CAPUT XCVIII.

Hæc sunt verba, quæ locutus sum vos, cum Luc. 24. f. adhuc essem vobiscum.

HOc Dominus post resurrectionem suam suis dicit discipulis, & cum ipsis positus fatetur se non esse cum ipsis. Neque enim cum ipsis non erat, quibus præsens corporaliter apparebat, sed tamen jam se, cum ipsis esse denegabat, à quorum mortali corpore carnis immortalitate distabat.

Quid significet absentia Redemptoris. Hom. 24. in Evang. sub int.

CAPUT XCIX.

Palpate & videte: quia spiritus carnem & ossa non habet. Luc. 24. f

Redemptor noster resurrectionem, quam in se ostendit, nobis promisit: & eam in vobis quandoque est facturus, quia sui capitis gloriam membra sequuntur. Sed ecce resurrectionem audio, effectum tamen ejusdem resurrectionis exquiro. Credo namque, quia resurrecturus sim, sed volo, ut audiam qualis. Sciendum quippe mihi est, utrum in quodam alio subtili fortasse, vel aëreo, an in eo, quo morior, corpore resurgam. Sed si in aëreo corpore surrexero, jam ego non ero, qui resurgo.

Qualis debeat esse nostra resurrectio. In exp. B. Job. l. 14. c. 29.

Nam quomodo est vera resurrectio, si vera esse non poterit caro? Aperta ergo ratio suggerit, quia si vera caro non fuerit, proculdubio resurrectio vera non erit. Hæc enim rectè resurrectio dici non potest, ubi non resurgit quod cecidit. Credendum est igitur, quia nequaquam sicut Eutycius Constantinopolitanae Urbis Episcopus scripsit, Corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis, aëreque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria, erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentia, sed palpabile per veritatem naturæ. Unde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus, & latus, palpanda ossa, carnemque præbuit, dicens: *Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*. Qui cum eidem Eutycio in Constantinopolitana Urbe positus, hoc Evangelicæ veritatis testimonium protulisset, ait: *Idecirco hoc Dominus fecit, ut dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoveret*. Cui inquam: *Mira est res valde, quam astruis, ut inde nobis dubietas surgat, unde discipulorum corda à dubietate sanata sunt*. Quid enim deterius dici potest, quàm ut hoc nobis de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim hoc non habuisse astruitur, quod ostendit, unde fides discipulis ejus confirmata est, inde nostra destruitur. Qui adjugebat etiam dicens: *Corpus palpabile habuit, quod ostendit: sed post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum*. Ad hæc ipse respondit dicens: *Scriptum est: Christus resurgens à mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*. Si quid igitur in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli sententiam post resurrectionem Dominus rediit in mortem. Quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis resurrectionem denegat? Tunc mihi objecit dicens, cum scriptum sit: *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt*: qua ratione credendum est resurgere veraciter carnem? Cui inquam: *In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, & aliter juxta culpam, vel corruptio-*

Rom. 6.

Gen. 2.
Ioan. 1.

Gen. 6.
Ps. 77.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

nem. Caro quippe juxta naturam, sicut scriptum A
est, *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.*
Et, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* De
carne verò juxta culpam, scriptum est: *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, eo quod caro sunt.* Et sicut Psalmista ait, *Memoratus est, quia caro sunt, spiritus vadens, & non rediens.* Unde & discipulis Paulus dicebat: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu.* Neque enim in carne non erant, quibus Epistolae transmittentur: sed quia passiones carnalium desiderium vicerant, jam liberi per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit: *Quia caro, & sanguis regnum Dei possidere non possunt:* carnem vult secundum culpam intelligi, non secundum naturam. Unde & mox, quia carnem secundum culpam diceret, ostendit subdens: *Neque corruptio incorruptelam possedit.* In illa ergo caelestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionis desideria non erit: quia, devicto mortis aculeo, in aeterna incorruptione regnabit. Quibus dictis, idem Eutyrius consentire se protinus respondit, sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello, quem de resurrectione scripserat, Pauli quoque Apostoli testimonium indiderat dicens: *Quod tu feminas, non vivificatur, nisi prius moriatur: & quod feminas, non corpus, quod futurum est, feminas, sed nudum granum.* Hoc nimirum ostendere festinans: quia caro vel impalpabilis, vel ipsa non erit, dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria, non corpus, quod futurum est seminari dixerit: sed ad hæc citius respondetur. Paulus Apostolus dicens: *Non corpus, quod futurum est, feminas, sed nudum granum,* hoc insinuat, quod videmus: quia granum cum culmo, & foliis nascitur, quod sine culmo, & foliis seminatur. Ille itaque in augmento gloriæ resurrectionis, non dixit, grano feminis deesse, quod erat; sed adesse, quod non erat: iste autem dum verum corpus resurgere denegat, nequaquam dicit adesse quod deerat; sed deesse, quod erat. Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti, gravissima à nobis cœpimus simulatione resillire, cum piæ memoriæ Tiberius Constantinus Imperator secretè me, & illum suscipiens, quid inter nos discordiæ versaretur, agnovit, & utriusque partis allegationem pensans, eundem librum, quem de resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit ut flammis cremari debuisset. A quo ut egressi sumus, me agritudo valida, eundem verò Eutyrium agritudo & mors protinus est secuta. Quo mortuo, quia penè nullus erat, qui ejus dicta sequeretur, dissimulavi cœpta persequi, ne in favillas viderer verba jaculari. Dum tamen adhuc viveret, & ego validissimis febribus ægrotarem, quicunque noti mei ad eum salutationis causa pergebant, ut ex eorum relatione cognovi, ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat, dicens: *Confiteor, quia omnes in hac carne resurgemus.* Quod sicut ipsi fatebantur, omnino prius negare consueverat. Sed nos ista postponentes, & Redemptoris nostri post resurrectionem corpus palpabile veraciter credentes, fatemur carnem nostram post resurrectionem futuram, & eandem, & diversam: eandem per naturam, diversam per gloriam: eandem per veritatem, diversam per potentiam. Erit itaque spiritualis, quia & incorruptibilis: erit palpabilis, quia non amittet essentiam naturæ veracis. Sunt autem plerique, qui post resurrectionem, extremum esse judicium verbotenus sciunt, sed agendo perversè testantur, quia nesciunt. Qui enim hoc non formidat, ut debet, nec dum cognovit, cum quanto turbine terroris adveniet. Si enim pensare tremendi pondus examinis nosset, iræ diem utique timendo præcaveret, & animadversionis districtæ sententia m priusquam appareat, placaret, Vitari

namque terror judicis, nonnisi ante judicium potest: modò non cernitur, sed precibus placatur. Cum verò in illo tremendo examine sederit, & videri potest, & placari jam non potest: quia facta pravorum, quæ diu sustinuit tacitus, simul omnia reddet iratus. Unde necesse est nunc timere judicem, cum necdum judicium exercet, cum diu mala sustinet, cum adhuc mala tolerat, quæ videt: ne cum semel manum in retributionem ultionis excusserit, tantò districtius in judicio feriat, quantò ante judicium diutius expectat Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Finis Expositionis super Evangelium Lucae.

INCIPIUNT

CAPITULA DE EVANGELIO

SECUNDVM IOANNEM.

- 1 In principio erat Verbum.
- 2 Ecce Agnus Dei, qui tollit peccati mundi.
- 3 Super quem videris spiritum descendentem, & manentem.
- 4 Vidit Iesus Nathanaelem venientem ad se.
- 5 Implete hydrias aqua.
- 6 Nisi qui renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest, &c.
- 7 Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis, sed nescis, &c.
- 8 Nemo ascendit in calum, nisi qui descendit de calo.
- 9 Pater omne judicium dedit filio.
- 10 Qui habet sponsam, sponsus est.
- 11 Non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.
- 12 Iesus cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, &c.
- 13 Queritis me, non quia vidistis signa.
- 14 Eum, qui venit ad me, non ejectionem foras.
- 15 Flumina de ventre ejus fluent aqua viva.
- 16 Qui sine peccato est, primus in illam lapidem mittat.
- 17 Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus?
- 18 Lutum fecit ex sputo.
- 19 Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati.
- 20 Si vos filius liberaverit, verè liberi eritis.
- 21 Vos ex patre diabolo estis.
- 22 Qui non intrat per ostium in ovile ovium, fur est, &c.
- 23 Si quis per me introierit, salvabitur.
- 24 Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam.
- 25 Facta sunt encarnia Hierosolymis, & hiems erat.
- 26 Lazare, veni foras.
- 27 Et clarificavi, & iterum clarificabo.
- 28 Hac dixit Isaias, quando vidit gloriam.
- 9 Qui mihi ministrat, me sequatur.

S.
GREX
RUM
TOMA